

SKUPŠTINA CRNE GORE
Odbor za ljudska prava i slobode

Broj 00-63-8/17-
Podgorica, 28. decembar 2017. godine

IZVJEŠTAJ O RADU ODBORA ZA LJUDSKA PRAVA I SLOBODE U 2017. GODINI

Treća sjednica Odbora za ljudska prava i slobode,
7. mart 2017. godine

Radionica „Etika i sprječavanje sukoba interesa“,
8. mart 2017. godine

Sastanak predsjednika i članova Odbora za ljudska prava
i slobode sa predsjednikom Parlamentarne skupštine Savjeta Evrope
16. mart 2017. godine

Međunarodna radionica „Saradnja evropskih parlamentaraca
u borbi protiv trgovine ljudima u zemljama Zapadnog Balkana“
Beograd, 17. i 18. maj 2017. godine

Posjeta predsjednika i članova Odbora za ljudska prava i slobode
Maloj grupnoj kući u Bijelom Polju
7. novembar 2017. godine

Konferencija Odbora povodom Međunarodnog dana ljudskih prava
Prava djeteta, sa akcentom na zaštitu djece od svih vidova nasilja
u svjetlu Kampanje Vlade CG i UNICEF-a „Zaustavimo nasilje“,
8. decembar 2017. godine

SADRŽAJ

UVOD.....	3
STEPEN REALIZACIJE AKTIVNOSTI UTVRĐENIH PLANOM ODBORA ZA LJUDSKA PRAVA I SLOBODE ZA 2017. GODINU	6
AKTIVNOSTI KOJE JE ODBOR ZA LJUDSKA PRAVA I SLOBODE REALIZOVAO IZVAN PLANA AKTIVNOSTI ZA 2017. GODINU.....	9
MEĐUNARODNE AKTIVNOSTI ODBORA ZA LJUDSKA PRAVA I SLOBODE	10
OSTALE AKTIVNOSTI ODBORA ZA LJUDSKA PRAVA I SLOBODE – UČEŠĆE PREDSEDNIKA I ČLANOVA ODBORA NA SASTANCIMA, SEMINARIMA I KONFERENCIJAMA	11
STATISTIČKI PODACI O RADU ODBORA U 2017. GODINI.....	12
PRISUSTVO PREDSEDNIKA I ČLANOVA ODBORA SJEDNICAMA ODBORA U 2017. GODINI	13
INFORMACIJA O PREDSTAVKAMA GRADJANA I PRAVNIH LICA DOSTAVLJENIH ODBORU TOKOM 2017.	14
INFORMACIJA O AKTIVNOSTIMA ODBORA ZA LJUDSKA PRAVA I SLOBODE, KAO RADNOG TIJELA NADLEŽNOG ZA NADZOR NAD PRIMJENOM I PRAĆENJEM POŠTOVANJA ETIČKOG KODEKSA POSLANIKA (NADLEŽNOST ODBORA UTVRĐENA ČLANOM 14 ETIČKOG KODEKSA POSLANIKA)	14
USVOJENI ZAKLJUČCI ODBORA PROSLIJEĐENI SKUPŠTINI CRNE GORE, KOLEGIJUMU PREDSEDNIKA SKUPŠTINE, RESORNIM MINISTARSTVIMA, NADLEŽNIM ORGANIMA I INSTITUCIJAMA, MEĐUNARODNIM I NEVLADINIM ORGANIZACIJAMA U FUNKCIJI REALIZACIJE AKTIVNOSTI IZ GODIŠNJEG PLANA ODBORA, A U SKLADU SA MJERAMA SADRŽANIM U AKCIONOM PLANU SKUPŠTINE CRNE GORE.....	15
ADMINISTRATIVNI KAPACITETI ODBORA	34
ZAKLJUČAK	36

IZVJEŠTAJ O RADU ODBORA ZA LJUDSKA PRAVA I SLOBODE U 2017. GODINI

UVOD

Ovim Izvještajem nastoje se prikazati aktivnosti koje je Odbor za ljudska prava i slobode Skupštine Crne Gore realizovao tokom 2017. godine.

U fokusu obaveza, na planu zakonodavne i kontrolne funkcije Skupštine Crne Gore, u skladu sa praksom usvajanja planskih dokumenata kojim se unapređuje predvidivost rada Skupštine i njenih radnih tijela, u funkciji povećanja stepena javnosti rada, kao mjere nadzora nad samim kvalitetom zakonodavnih i kontrolnih aktivnosti, **Odbor za ljudska prava i slobode je na Trećoj sjednici, održanoj 7. marta 2017. godine,**

usvojio Plan aktivnosti Odbora za ljudska prava i slobode za 2017. godinu, sačinjen na osnovu:

- Rezolucije Evropskog parlamenta o Crnoj Gori, usvojene 16. marta 2017. godine,
- Izvještaja Evropske komisije o Crnoj Gori za 2016. godinu, od novembra 2016. godine,
- Rezolucije Parlamentarne skupštine Savjeta Evrope 2030 (2015), od 27. januara 2015,
- Programa rada Vlade Crne Gore za 2017. godinu,
- aktivnosti Skupštine Crne Gore i
- jednog broja nerealizovanih aktivnosti iz Plana aktivnosti Odbora za 2016. godinu.

Planom aktivnosti Odbora za ljudska prava i slobode za 2017. godinu utvrđeno je 25 aktivnosti:

- razmatranje **6 predloga zakona;**
- razmatranje **12 izvještaja** (pet godišnjih izvještaja koje nadležni organi, saglasno zakonu dostavljaju Skupštini, jedan posebni izvještaj i godišnji izvještaji o radu i finansijskom poslovanju šest manjinskih savjeta);
- razmatranje **šest akata** (pet strategija i akcionih planova i jedna informacija) u skladu sa članom 68 Poslovnika Skupštine Crne Gore;
- razmatranje Predloga zahtjeva Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore za dodjelu budžetskih sredstava u budžetu za 2018. godinu;
- **dva kontrolna saslušanja** (u skladu sa članom 75 Poslovnika Skupštine);
- **jedno konsultativno saslušanje** (u skladu sa članom 73 Poslovnika Skupštine) i
- **održavanje radionice, konferencije i tematske sjednice, kao i posjeta jednoj ustanovi radi praćenja stanja ljudskih prava.**

U skladu sa Akcionim planom za jačanje zakonodavne i kontrolne uloge Skupštine utvrđeno je **praćenje realizacije Zaključaka Skupštine,** donesenih povodom razmatranja:

- Izvještaja o radu Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore za 2014. godinu,
- Izvještaja o radu Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore za 2015. godinu,
- Izvještaja o stanju zaštite ličnih podataka i stanju u oblasti pristupa informacijama za 2015. godinu,
- Izvještaja o razvoju i zaštiti prava manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u 2015. godini,
- Izvještaja o radu Fonda za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava za 2015. godinu i
- Zakona o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom.

Polazeći od obaveze daljeg snaženja Odbora za ljudska prava i slobode, radi kontinuiteta s aktivnostima ovog radnog tijela u prethodnom periodu, posebna pažnja u 2017. godini posvećena je aktivnostima i nadležnim institucijama koje treba da obezbijede veću efikasnost u oblasti zaštite od diskriminacije, prevencije torture, zaštite prava lica lišenih slobode, zaštite ličnih podataka, prava lica sa invaliditetom, sa posebnim akcentom na prava djece sa teškoćama u razvoju i zaštitu prava djeteta u cilju dostizanja standarda definisanih Konvencijom UN o pravima djeteta,

zbog čega je u Planu aktivnosti za 2017. godinu akcenat usmjeren na aktivnosti koje se odnose na:

- **implementaciju donešenih zakona, jačanjem kontrolne uloge Odbora (čl. 68, 73, 75 i 162 Poslovnika Skupštine Crne Gore);**
- **zaštitu od diskriminacije** (razmatranje Predloga zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zabrani diskriminacije, održavanje konsultativnog saslušanja, razmatranje Izvještaja o radu Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore za 2016. godinu i Posebnog izvještaja Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore o zaštiti od diskriminacije, shodno Zaključku Skupštine Crne Gore, donesenom povodom razmatranja Izvještaja o radu Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore za 2014. godinu, usvojenom u decembru 2015.);
- **prevenciju torture i drugih oblika nečovječnog, surovog ili ponižavajućeg postupanja, u skladu sa preporukama Evropskog komiteta za sprečavanje mučenja i nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja (CPT)** (razmatranje Godišnjeg izvještaja Nacionalnog mehanizma za prevenciju torture za 2016. godinu);
- **zaštitu prava lica lišenih slobode** (održavanje kontrolnog saslušanja i praćenje sprovođenja Zaključka Skupštine);
- **zaštitu ličnih podataka** (razmatranje Predloga zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti podataka o ličnosti i Izvještaja o stanju u oblasti zaštite ličnih podataka i stanju u oblasti pristupa informacijama za 2016. godinu);
- **zaštitu prava lica sa invaliditetom, sa posebnim akcentom na djecu sa teškoćama u razvoju** (održavanje tematske sjednice, posjeta Maloj gupnoj kući u Bijelom Polju i razmatranje dvije strategije koje se odnose na ova lica);
- **zaštitu prava djeteta u cilju dostizanja standarda definisanih Konvencijom UN o pravima djeteta** (razmatranje Strategije za zaštitu od nasilja nad djecom 2017-2021. godina i održavanje Konferencije povodom obilježavanja Međunarodnog dana ljudskih prava) i
- **intenziviranje međunarodne saradnje sa subjektima koji se bave pitanjima zaštite ljudskih prava i sloboda, savjetodavnim tijelima Savjeta Evrope i Evropske unije, daljim jačanjem konstruktivne uloge koju Crna Gora ima u regionalnoj saradnji i nastavkom saradnje koju Odbor ima sa odgovarajućim radnim tijelima drugih parlamenata, kao i učešćem članova Odbora na seminarima, konferencijama i drugim međunarodnim aktivnostima, na poziv međunarodnih organizacija, u skladu sa čl. 208, 209 i 210 Poslovnika Skupštine Crne Gore.**

Polazeći od **nadležnosti Odbora za ljudska prava i slobode, utvrđene članom 44 Poslovnika Skupštine Crne Gore:** „*Odbor za ljudska prava i slobode razmatra predloge zakona, drugih propisa i opštih akata i druga pitanja koja se odnose na: slobode i prava čovjeka i građanina, sa posebnim osvrtom na manjinska prava, primjenu potvrđenih međunarodnih akata koji se odnose na ostvarivanje, zaštitu i unaprjeđivanje ovih prava, razmatra i zauzima stavove po predstavkama građana i pravnih lica koje se odnose na ostvarivanje prava građana; prati ostvarivanje dokumenata, mjera i aktivnosti za unaprjeđivanje nacionalne, etničke i druge ravnopravnosti, posebno u oblasti obrazovanja, zdravstva, informisanja, socijalne politike, zapošljavanja, preduzetništva, procesa odlučivanja i sl; učestvuje u pripremi i izradi dokumenata i usaglašavanju zakonodavstva u ovoj oblasti sa standardima u evropskom zakonodavstvu; sarađuje sa odgovarajućim radnim tijelima drugih parlamenata i nevladinim organizacijama iz ove oblasti.*

Odbor u okviru svoje nadležnosti prati i ocjenjuje usklađenost zakona Crne Gore sa pravnom tekovinom Evropske unije i, na osnovu izvještaja Vlade, prati i ocjenjuje primjenu zakona, posebno zakona iz kojih proizilaze obaveze usaglašene sa pravom Evropske unije.”

Odbor je tokom 2017. godine realizovao brojne aktivnosti, kako one utvrđene Planom, tako i one koje su proizilazile iz tekućih aktivnosti Skupštine Crne Gore, Vlade Crne Gore i drugih institucija i organizacija sa kojima Odbor ostvaruje kontinuiranu saradnju.

Sve aktivnosti je ostvarivao u skladu sa Ustavom, zakonom i Poslovnikom Skupštine Crne Gore.

U okviru zakonodavne uloge Skupštine, Odbor je, u skladu sa članom 137 Poslovnika Skupštine, razmotrio: Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona zaštititi podataka o ličnosti, Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o nevladinim organizacijama i Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zabrani diskriminacije i u skladu sa članom 69 Poslovnika podnio Skupštini izvještaje. Odbor je razmotrio i Predlog zakona o Budžetu Crne Gore za 2018. godinu i podnio Mišljenje matičnom Odboru za ekonomiju, finansije i budžet. Takođe, Odbor je razmotrio Predlog odluke o izmjenama i dopuni Odluke o osnivanju Fonda za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava, o čemu je Skupštini podnio Izvještaj.

Odbor je u okviru kontrolne uloge Skupštine, u skladu sa članom 162 Poslovnika Skupštine, razmotrio: Izvještaj o radu Fonda za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava za 2015. godinu, Izvještaj o radu Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore za 2016. godinu, Izvještaj o stanju zaštite ličnih podataka i stanju u oblasti pristupa informacijama za 2016. godinu, Izvještaj o razvoju i zaštiti prava manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u 2016. godini (sa Izvještajima o radu i finansijskom poslovanju manjinskih savjeta za 2016. godinu), Godišnji izvještaj Nacionalnog mehanizma za prevenciju torture za 2016. godinu i Izvještaj o radu Fonda za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava za 2016. godinu.

U skladu sa članom 68 Poslovnika Skupštine, takođe u okviru kontrolne uloge Skupštine, Odbor je razmotrio: Strategiju za socijalnu inkluziju Roma i Egipćana u Crnoj Gori 2016-2020. s Akcionim planom za sprovođenje Strategije za 2017. godinu i Izvještajem o realizaciji Akcionog plana za 2016. godinu, Strategiju za integraciju lica sa invaliditetom u Crnoj Gori 2016-2020. s Akcionim planom za sprovođenje Strategije za 2016/2017. godinu, Strategiju za zaštitu lica sa invaliditetom od diskriminacije i promociju jednakosti za period 2017-2021. godina s Akcionim planom za 2017. i 2018. godinu, Izvještaj o uslovima rada službenika obezbjeđenja i tretmana u Zavodu za izvršenje krivičnih sankcija, Strategiju za prevenciju i zaštitu djece od nasilja sa Akcionim planom za period 2017-2021. godina, Alternativni izvještaj Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore o Drugom i Trećem periodičnom izvještaju Crne Gore o primjeni Konvencije Ujedinjenih nacija o pravima djeteta i Izvještaj Zlatnih savjetnika Zaštitnika o implementaciji preporuka UN Komiteta za prava djeteta i Informaciju o zaštiti od diskriminacije sa stanovišta djelovanja institucije Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore za period 1.01.-30.06. 2017. godine.

U izvještajnom periodu, članovi Odbora imali su veliki broj aktivnosti koje nijesu utvrđene Planom rada Odbora, a sve u cilju promovisanja važnosti poštovanja ljudskih prava i sloboda, kao i zbog sticanja novih iskustava, razmjene znanja i ideja sa predstavnicima drugih država i međunarodnih organizacija.

Nastavljena je saradnja sa Zaštitnikom ljudskih prava i sloboda Crne Gore, kao krovnom institucijom, novim Ustavom ustanovljenom, za zaštitu ljudskih prava i sloboda. Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore i predstavnici Institucije, u skladu sa članom 67 Poslovnika Skupštine Crne Gore, prisustvuju određenim sjednicama Odbora, kao i aktivnostima koje organizuje ovaj Odbor.

Saradnja sa NVO sektorom je intenzivna. Sjednicama Odbora, u skladu sa ranije uspostavljenom saradnjom, shodno članu 67 stav 2 Poslovnika Skupštine Crne Gore, prisustvuje predstavnik NVO “Građanska alijansa” koja u kontinuitetu vrši monitoring nad radom Odbora za ljudska prava i slobode. Takođe, Odbor je nastavio saradnju i sa drugim nevladinim organizacijama koje se bave ljudskim pravima, čiji predstavnici, po pozivu, u skladu sa članom 67 stav 2 Poslovnika Skupštine, učestvuju na pojedinim sjednicama i aktivnostima Odbora. S druge strane, i članovi Odbora učestvuju na okruglim stolovima na poziv nevladinih organizacija koje organizuju te aktivnosti.

Saradnja sa međunarodnim organizacijama sa sjedištem u Crnoj Gori takođe je veoma dobra. Predstavnici međunarodnih organizacija po pozivu, u skladu sa članom 67 Poslovnika Skupštine učestvuju na brojnim sjednicama i aktivnostima Odbora. Takođe, članovi Odbora za ljudska prava i slobode učestvuju na aktivnostima organizovanim od strane međunarodnih organizacija sa sjedištem u Crnoj Gori.

STEPEN REALIZACIJE AKTIVNOSTI UTVRĐENIH PLANOM ODBORA ZA LJUDSKA PRAVA I SLOBODE ZA 2017. GODINU

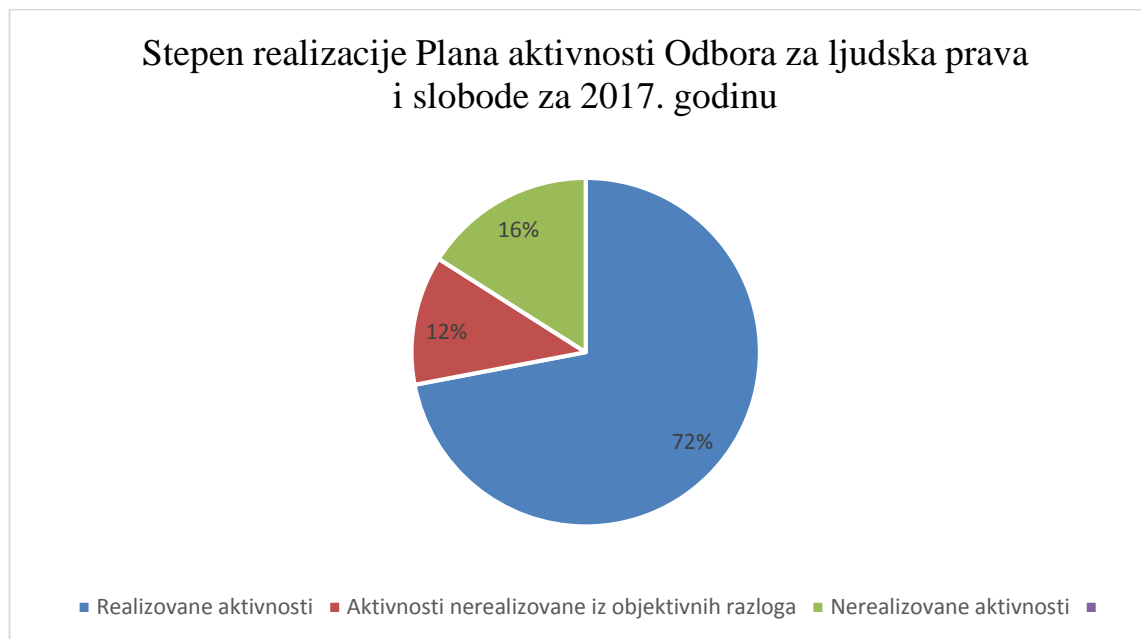
U 2017. godini članovi Odbora za ljudska prava i slobode održali su **14 sjednica (jedna je imala nastavak)**.

Broj aktivnosti utvrđenih Planom aktivnosti Odbora za ljudska prava i slobode za 2017. godinu - 25

Broj realizovanih aktivnosti iz Plana aktivnosti Odbora za 2017. godinu – 18

Broj aktivnosti iz Plana aktivnosti Odbora za 2017. godinu nerealizovanih iz objektivnih razloga- 3

Broj nerealizovanih aktivnosti iz Plana aktivnosti Odbora za 2017. godinu- 4

Odbor za ljudska prava i slobode u 2017. godini razmotrio je **četiri predloga zakona:**

1. Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti podataka o ličnosti (*Odbor je razmotrio Predlog zakona na Četvrtoj sjednici, 28. marta 2017. godine/Skupština Crne Gore 26. saziva na Trećoj sjednici Prvog redovnog (proljećnjeg) zasijedanja u 2017. godini, dana 28. marta 2017. donijela je Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti podataka o ličnosti*);
2. Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o nevladinim organizacijama (*Odbor je razmotrio Predlog zakona na Sedmoj sjednici, 1. juna 2017. godine/Skupština Crne Gore 26. saziva na Devetoj sjednici Prvog redovnog (proljećnjeg) zasijedanja u 2017. godini, dana 2. juna 2017. donijela je Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o nevladinim organizacijama*);
3. Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zabrani diskriminacije (*Odbor je razmotrio Predlog zakona na Osmoj sjednici, 28. juna 2017. godine/Skupština Crne Gore 26. saziva na Desetoj sjednici Prvog redovnog (proljećnjeg) zasijedanja u 2017. godini, dana 29. juna 2017. donijela je Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o zabrani diskriminacije*), i
4. Predlog zakona o Budžetu Crne Gore za 2018. godinu (*Odbor je razmotrio Predlog zakona na 13. sjednici, 5. decembra 2017. godine i u skladu sa članom 137 stav 4 Poslovnika Skupštine Crne Gore podnio Mišljenje matičnom, Odboru za ekonomiju, finansije i budžet*).

Tokom 2017. godine, Odbor je razmotrio sljedećih **šest izvještaja (godišnjih):**

1. Izvještaj o radu Fonda za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava za 2015. godinu (*Odbor razmotrio na Trećoj sjednici, 7. marta 2017. i podnio Skupštini Izvještaj sa Predlogom zaključka u tri tačke./Skupština Crne Gore 26. saziva na Trećoj sjednici Prvog redovnog (proljećnjeg) zasijedanja u 2017. godini, dana 28. marta 2017. donijela je Zaključak povodom razmatranja Izvještaja.*);
2. Izvještaj o radu Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore za 2016. godinu (*Odbor razmotrio na Petoj sjednici, 24. aprila 2017. i podnio Skupštini Izvještaj sa Predlogom zaključka u sedam tačaka./Skupština Crne Gore 26. saziva na Petoj sjednici Prvog redovnog (proljećnjeg) zasijedanja u 2017. godini, dana 27. aprila 2017. donijela je Zaključak povodom razmatranja Izvještaja.*);
3. Izvještaj o stanju zaštite ličnih podataka i stanju u oblasti pristupa informacijama za 2016. godinu (*Odbor razmotrio na Petoj sjednici, 24. aprila 2017. i podnio Skupštini Izvještaj sa Predlogom zaključka u devet tačaka./Skupština Crne Gore 26. saziva na Petoj sjednici Prvog redovnog (proljećnjeg) zasijedanja u 2017. godini, dana 27. aprila 2017. donijela je Zaključak povodom razmatranja Izvještaja.*);
4. Izvještaj o razvoju i zaštiti prava manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u 2016. godini (*Odbor razmotrio na Šestoj sjednici, 25. maja 2017. i podnio Skupštini Izvještaj sa Predlogom zaključka u sedam tačaka./Skupština Crne Gore 26. saziva na Devetoj sjednici Prvog redovnog (proljećnjeg) zasijedanja u 2017. godini, dana 2. juna 2017. donijela je Zaključak povodom razmatranja Izvještaja.*);
5. Godišnji izvještaj Nacionalnog mehanizma za prevenciju torture za 2016. godinu (*Odbor razmotrio na Desetoj sjednici, 24. jula 2017. godine i podnio Skupštini Izvještaj sa Predlogom zaključka u 18 tačaka/ Skupština Crne Gore 26. saziva na Četrnaestoj sjednici Prvog redovnog (proljećnjeg) zasijedanja u 2017. godini, dana 27. jula 2017. godine donijela je Zaključak povodom razmatranja Godišnjeg izvještaja.*) i
6. Izvještaj o radu Fonda za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava za 2016. godinu (*Odbor razmotrio na 14. sjednici, 19. decembra 2017. godine i podnio Skupštini Izvještaj sa Predlogom zaključka u četiri tačke./Skupština Crne Gore 26. saziva na Devetoj sjednici Drugog redovnog (jesenjeg) zasijedanja u 2017. godini, dana 26. decembra 2017. godine donijela je Zaključak povodom razmatranja Izvještaja.*)

Takođe, na Šestoj sjednici, 25. maja 2017. godine Odbor je razmotrio **Izveštaje o radu i finansijskom poslovanju manjinskih savjeta za 2016. godinu**, koje su Odboru za ljudska prava i slobode podnijeli predsjednici manjinskih savjeta shodno članu 33 Zakona o manjinskim pravima i slobodama.

U skladu sa članom 68 Poslovnika Skupštine, takođe u okviru kontrolne uloge Skupštine, Odbor je razmotrio sledeće akte:

1. Strategija za socijalnu inkluziju Roma i Egipćana u Crnoj Gori 2016-2020. s Akcionim planom za sprovođenje Strategije za 2017. godinu i Izveštajem o realizaciji Akcionog plana za 2016. godinu;
2. Strategija za integraciju lica sa invaliditetom u Crnoj Gori 2016-2020. s Akcionim planom za sprovođenje Strategije za 2016/2017. godinu;
3. Strategiju za zaštitu lica sa invaliditetom od diskriminacije i promociju jednakosti za period 2017-2021. godine s Akcionim planom za 2017. i 2018. godinu;
4. Izveštaj o uslovima rada službenika obezbjeđenja i tretmana u Zavodu za izvršenje krivičnih sankcija;
5. Strategija za prevenciju i zaštitu djece od nasilja sa Akcionim planom za period 2017-2021. godina;
6. Alternativni izveštaj Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore o Drugom i Trećem periodičnom izveštaju Crne Gore o primjeni Konvencije UN o pravima djeteta i Izveštaj Zlatnih savjetnika Zaštitnika o implementaciji preporuka UN Komiteta za prava djeteta i
7. Informaciju o zaštiti od diskriminacije sa stanovišta djelovanja institucije Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore za period 1.01-30.06.2017. godine (**Napomena:** Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore dostavio je Odboru Informaciju o zaštiti od diskriminacije za period 1.01- 30.06.2017. godine. Međutim, Planom aktivnosti Odbora za 2017. godinu bilo je utvrđeno razmatranje Posebnog izveštaja Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore o zaštiti od diskriminacije, shodno Zaključku Skupštine CG (Praćenje realizacije Zaključka Skupštine Crne Gore, donesenog povodom razmatranja Izveštaja o radu Zaštitnika ljudskih prava i sloboda CG za 2014. godinu, objavljenog u „Službenom listu CG“, broj 3/16). Imajući u vidu da je članom 48 Zakona o Zaštitniku/ci ljudskih prava i sloboda Crne Gore propisano „*Zaštitnik/ca može da podnese Skupštini poseban izveštaj, ako ocijeni da je to neophodno radi zaštite ljudskih prava i sloboda. Poseban izveštaj je dostupan javnosti.*“ i činjenicu da je Odboru dostavljena Informacija, Odbor je umjesto planiranog Posebnog izveštaja razmotrio Informaciju.)

Shodno mjeri 5 iz Akcionog plana za jačanje zakonodavne i kontrolne uloge Skupštine Crne Gore (**„radna tijela će redovno razmatrati realizaciju zaključaka koje je prethodno usvojila Skupština, kao i sprovođenje ocjena i stavova donijetih od strane radnih tijela“**), obavezi izvještavanja o realizaciji mjera utvrđenih revidiranim akcionim planovima Vlade Crne Gore za poglavlja 23 i 24 kroz periodično podnošenje informacija Kancelariji Glavnog pregovarača i Planu aktivnosti Odbora za 2017. godinu, Odbor je u izvještajnom periodu **razmatrao realizaciju Zaključaka Skupštine Crne Gore** donesenih povodom razmatranja:

- Izveštaja o radu Fonda za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava za 2014. godinu, objavljenog u „Službenom listu CG“, broj 40/16;
- Izveštaja o radu Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore za 2015. godinu, objavljenog u „Službenom listu CG“, broj 2/17;
- Izveštaja o stanju zaštite ličnih podataka i stanju u oblasti pristupa informacijama za 2015. godinu, objavljenog u „Službenom listu CG“, broj 51/16;
- Izveštaja o razvoju i zaštiti prava manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u 2015. godini, objavljenog u „Službenom listu CG“, broj 2/17;
- Izveštaja o radu Fonda za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava za 2015. godinu, objavljenog u „Službenom listu CG“, broj 22/17, i
- Izveštaja o radu Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore za 2014. godinu, objavljenog u „Službenom listu CG“, broj 3/16.

AKTIVNOSTI KOJE JE ODBOR ZA LJUDSKA PRAVA I SLOBODE REALIZOVAO IZVAN PLANA AKTIVNOSTI ZA 2017. GODINU

Pored Planom utvrđenih aktivnosti Odbor je u 2017. godini realizovao 23 dodatne aktivnosti, i to:

1. Učešće člana Odbora za ljudska prava i slobode, poslanika Mihaila Anđušića na Seminaru o sprovođenju zaključaka drugog ciklusa monitoringa implementacije Okvirne konvencije Savjeta Evrope za zaštitu nacionalnih manjina od strane Crne Gore, održanom u Podgorici 7. februara 2017. godine;
2. Učešće poslanice Nade Drobnjak, predsjednice Odbora za rodnu ravnopravnost i članice Odbora za ljudska prava i slobode na Webex sastanku u okviru Projekta „Studija OEBS-a o dobrostanju i sigurnosti žena“, održanom u Podgorici 21. februara 2017. godine;
3. Učešće predsjednika Odbora za ljudska prava i slobode dr Halila Dukovića na Konferenciji „Zaustavimo nasilje nad djecom“, održanoj u Podgorici 27. februara 2017. godine;
4. Sastanak predsjednika i članova Odbora za ljudska prava i slobode sa pedijatricom dr Nadine Burke Harris, održan u Podgorici 28. februara 2017. godine;
5. Sastanak predsjednika i članova Odbora za ljudska prava i slobode sa predsjednikom Parlamentarne skupštine Savjeta Evrope, Pedrom Agramuntom, održan u Podgorici 16. marta 2017. godine;
6. Sastanak predsjednika Odbora za ljudska prava i slobode dr Halila Dukovića sa poslanikom CDU/CSU frakcije u njemačkom Bundestagu Marianom Wendt-om, održan u Podgorici 4. aprila 2017. godine;
7. Učešće predsjednika Odbora za ljudska prava i slobode dr Halila Dukovića na sastanku predsjednika Skupštine Crne Gore Ivana Brajovića sa predstavnicima NVO „Mladi Romi“, održanom u Podgorici 5. aprila 2017. godine;
8. Sastanak predsjednika i članova Odbora za ljudska prava i slobode sa ekspertkinjom Evropske komisije za temeljna prava Ivanom Roanjom, održan u Podgorici 6. aprila 2017. godine;
9. Učešće članova Odbora za ljudska prava i slobode dr Suada Numanovića i mr Mihaila Anđušića na Završnom sastanku organizovanom povodom posjete ekspertkinje Evropske komisije za temeljna prava Ivane Roanje, održanom u Podgorici 7. aprila 2017. godine;
10. Sastanak predsjednika Odbora za ljudska prava i slobode dr Halila Dukovića sa ekspertom SIGMA-e (Podrška unapređenju sistema državne uprave u zemljama Istočne i Centralne Evrope) Dawidom Sześciłom, održan u Podgorici 11. aprila 2017. godine;
11. Sastanak predsjednika Odbora za ljudska prava i slobode dr Halila Dukovića sa evaluatorom sistema monitoringa dječjih prava u Crnoj Gori prof. Karolin Hamilton, održan u Podgorici 8. maja 2017. godine;
12. Sastanak predsjednika Odbora za ljudska prava i slobode dr Halila Dukovića sa ambasadorom Države Palestine u Crnoj Gori, Nj.E. Rabi Alhantouli-jem, održan u Podgorici 16. maja 2017. godine;
13. Učešće člana Odbora za ljudska prava i slobode dr Suada Numanovića na Međunarodnoj radionici „Saradnja evropskih parlamentaraca u borbi protiv trgovine ljudima u zemljama Zapadnog Balkana“, održanoj u Narodnoj skupštini Republike Srbije u Beogradu, 17. i 18. maja 2017. godine;
14. Učešće članova Odbora za ljudska prava i slobode na Press konferenciji na kojoj je Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore predstavio Izvještaj o uslovima rada službenika obezbjeđenja i tretmana u Zavodu za izvršenje krivičnih sankcija, održanoj u Spužu, 19. maja 2017. godine;

15. Učešće predstavnika Sekretarijata Odbora za ljudska prava i slobode na Okruglom stolu „Fakultativni protokol o komunikacijskim procedurama uz Konvenciju o pravima djeteta – izazovi u primjeni“, održanom u Podgorici 20. juna 2017. godine;
16. Razmatranje Izvještaja o uslovima rada službenika obezbjeđenja i tretmana u Zavodu za izvršenje krivičnih sankcija na Desetoj sjednici Odbora za ljudska prava i slobode, 24. jula 2017. godine;
17. Razmatranje Predloga odluke o izmjenama i dopuni Odluke o osnivanju Fonda za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava, koji su podnijeli poslanik/ca dr Halil Duković i Marta Šćepanović na 11. sjednici Odbora za ljudska prava i slobode, održanoj 16. oktobra 2017. godine;
18. Sastanak predsjednika Odbora za ljudska prava i slobode dr Halila Dukovića sa evaluatorom sistema monitoringa dječijih prava, konsultantkinjom Awaz Raoof, održan u Podgorici 9. oktobra 2017. godine;
19. Sastanak predsjednika Odbora za ljudska prava i slobode dr Halila Dukovića sa šeficom Programske kancelarije Savjeta Evrope u Crnoj Gori, Angelom Longo, održan u Podgorici 10. oktobra 2017. godine;
20. Obuka predsjednika i članova Odbora za ljudska prava i slobode na temu: „Etički standardi, dobro ponašanje i sprječavanje sukoba interesa“, održana u Podgorici 18. oktobra 2017. godine;
21. Učešće člana Odbora za ljudska prava i slobode, poslanika Mirsada Murića na Regionalnoj konferenciji Zapadnog Balkana: „Zaštiti i poštujuć – Čuvajmo ljudska prava“, održanoj u Podgorici 23. i 24. novembra 2017. godine;
22. Učešće člana Odbora za ljudska prava i slobode, poslanika mr Mihaila Anđušića na Svečanosti koju je Ministarstvo za ljudska i manjinska prava organizovalo povodom Međunarodnog dana lica sa invaliditetom, održanoj u Podgorici 1. decembra 2017. godine, i
23. Razmatranje Alternativnog izvještaja Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore o Drugom i Trećem periodičnom izvještaju Crne Gore o primjeni Konvencije UN za prava djeteta i Izvještaja Zlatnih savjetnika Zaštitnika o implementaciji preporuka UN Komiteta za prava djeteta na 12. sjednici Odbora za ljudska prava i slobode, održanoj 4. decembra 2017. godine.

MEĐUNARODNE AKTIVNOSTI ODBORA ZA LJUDSKA PRAVA I SLOBODE

Odbor za ljudska prava i slobode je u izvještajnom periodu nastavio međunarodnu saradnju koja se realizovala kroz posjete predstavnika međunarodnih organizacija Odboru, konferencije, sastanke i razmjenu iskustava sa predstavnicima parlamenata drugih država. Ove aktivnosti značajno su doprinijele promovisanju važnosti poštovanja ljudskih prava i sloboda, kao i daljem jačanju konstruktivne uloge koju Crna Gora ima u regionalnoj saradnji u cilju ostvarivanja uloge Parlamenta u procesu evropskih integracija i omogućile su sticanje novih iskustava i razmjenu znanja i ideja sa predstavnicima drugih zemalja i međunarodnih organizacija.

Realizovane su sledeće međunarodne aktivnosti:

- 1) Učešće predsjednika Odbora za ljudska prava i slobode dr Halila Dukovića na Konferenciji „Zaustavimo nasilje nad djecom“, održanoj u Podgorici 27. februara 2017. godine;
- 2) Sastanak predsjednika i članova Odbora za ljudska prava i slobode sa pedijatricom dr Nadine Burke Harris, održan u Podgorici 28. februara 2017. godine;

- 3) Učešće predsjednika i članova Odbora za ljudska prava i slobode na Radionici „Etika i sprečavanje sukoba interesa“, održanoj u Podgorici 8. marta 2017. godine;
- 4) Sastanak predsjednika i članova Odbora za ljudska prava i slobode sa predsjednikom Parlamentarne skupštine Savjeta Evrope, Pedrom Agramuntom, održan u Podgorici 16. marta 2017. godine;
- 5) Sastanak predsjednika Odbora za ljudska prava i slobode dr Halila Dukovića sa poslanikom CDU/CSU frakcije u njemačkom Bundestagu Marianom Wendt-om, održan u Podgorici 4. aprila 2017. godine;
- 6) Sastanak predsjednika i članova Odbora za ljudska prava i slobode sa ekspertkinjom Evropske komisije za temeljna prava Ivanom Roanjom, održan u Podgorici 6. aprila 2017. godine;
- 7) Učešće članova Odbora za ljudska prava i slobode dr Suada Numanovića i mr Mihaila Anđušića na Završnom sastanku organizovanom povodom posjete ekspertkinje Evropske komisije za temeljna prava Ivane Roanje, održanom u Podgorici 7. aprila 2017. godine;
- 8) Sastanak predsjednika Odbora za ljudska prava i slobode dr Halila Dukovića sa ekspertom SIGMA-e (Podrška unapređenju sistema državne uprave u zemljama Istočne i Centralne Evrope) Dawidom Sześciłom, održan u Podgorici 11. aprila 2017. godine;
- 9) Sastanak predsjednika Odbora za ljudska prava i slobode dr Halila Dukovića sa evaluatorom sistema monitoringa dječjih prava u Crnoj Gori prof. Karolin Hamilton, održan u Podgorici 8. maja 2017. godine;
- 10) Sastanak predsjednika Odbora za ljudska prava i slobode dr Halila Dukovića sa ambasadorom Države Palestine u Crnoj Gori, Nj.E. Rabi Alhantouli-jem, održan u Podgorici 16. maja 2017. godine;
- 11) Učešće člana Odbora za ljudska prava i slobode dr Suada Numanovića na Međunarodnoj radionici „Saradnja evropskih parlamentaraca u borbi protiv trgovine ljudima u zemljama Zapadnog Balkana“, održanoj u Narodnoj skupštini Republike Srbije u Beogradu, 17. i 18. maja 2017. godine;
- 12) Sastanak predsjednika Odbora za ljudska prava i slobode dr Halila Dukovića sa evaluatorom sistema monitoringa dječjih prava, konsultantkinjom Awaz Raooof, održan u Podgorici 9. oktobra 2017. godine;
- 13) Sastanak predsjednika Odbora za ljudska prava i slobode dr Halila Dukovića sa šeficom Programske kancelarije Savjeta Evrope u Crnoj Gori, Angelom Longo, održan u Podgorici 10. oktobra 2017. godine;
- 14) Obuka predsjednika i članova Odbora za ljudska prava i slobode na temu: „Etički standardi, dobro ponašanje i sprječavanje sukoba interesa“, održana u Podgorici 18. oktobra 2017. godine, i
- 15) Učešće člana Odbora za ljudska prava i slobode, poslanika Mirsada Murića na Regionalnoj konferenciji Zapadnog Balkana: „Zaštiti i poštujuć - Čuvajmo ljudska prava“, održanoj u Podgorici 23. i 24. novembra 2017. godine.

OSTALE AKTIVNOSTI ODBORA ZA LJUDSKA PRAVA I SLOBODE – UČEŠĆE PREDSJEDNIKA I ČLANOVA ODBORA NA SASTANCIMA, SEMINARIMA I KONFERENCIJAMA

- 1) Učešće člana Odbora za ljudska prava i slobode, poslanika Mihaila Anđušića na Seminaru o sprovođenju zaključaka drugog ciklusa monitoringa implementacije Okvirne konvencije Savjeta Evrope za zaštitu nacionalnih manjina od strane Crne Gore, održanom u Podgorici 7. februara 2017;
- 2) Učešće poslanice Nade Drobnyak, predsjednice Odbora za rodnu ravnopravnost i članice Odbora za ljudska prava i slobode na Webex sastanku u okviru Projekta „Studija OEBS-a o dobrostanju i sigurnosti žena“, održanom u Podgorici 21. februara 2017. godine;

- 3) Učešće predsjednika Odbora za ljudska prava i slobode dr Halila Dukovića na sastanku predsjednika Skupštine Crne Gore Ivana Brajovića sa predstavnicima NVO "Mladi Romi", održanom u Podgorici 5. aprila 2017. godine;
- 4) Učešće članova Odbora za ljudska prava i slobode na Press konferenciji na kojoj je Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore predstavio Izvještaj o uslovima rada službenika obezbjeđenja i tretmana u Zavodu za izvršenje krivičnih sankcija, održanoj u Spužu, 19. maja 2017. godine;
- 5) Posjeta predsjednika i članova Odbora za ljudska prava i slobode Maloj grupnoj kući u Bijelom Polju, održana 7. novembra 2017. godine;
- 6) Učešće člana Odbora za ljudska prava i slobode mr Mihaila Anđušića na Svečanosti povodom obilježavanja Međunarodnog dana osoba sa invaliditetom, održanoj u Podgorici, 1. decembra 2017. godine, i
- 7) Konferencija Odbora za ljudska prava i slobode povodom obilježavanja Međunarodnog dana ljudskih prava na temu Prava djeteta, sa akcentom na zaštitu djece od svih vidova nasilja u svjetlu Kampanje Vlade Crne Gore i UNICEF-a „Zaustavimo nasilje“, održana u Podgorici, 8. decembra 2017.

STATISTIČKI PODACI O RADU ODBORA U 2017. GODINI

Naziv radnog tijela	Broj sjednica	Trajanje sjednica (u satima)	Trajanje sjednica (u danima)	Broj razmatranih tačaka dnevnog reda	Broj razmatranih predloga zakona	Broj razmatranih predloga zakona o izmjenama i dopunama	Broj razmatranih amandmana
Odbor za ljudska prava i slobode	14 sjednica (jedna sjednica imala nastavak)	15 sati i 15 minuta	15 dana	48	1	3	2

Naziv radnog tijela	Učešće na sjednici u skladu sa članu 67 Poslovnika Skupštine CG			
	Učešća po članu 67 stav 1	Učešća po članu 67 stav 2		
		Predstavnici državnih institucija	Predstavnici civilnog sektora	Ostala učešća
Odbor za ljudska prava i slobode	33	28	14	5

PREGLED SJEDNICA ODBORA ZA LJUDSKA PRAVA I SLOBODE U 2017. GODINI

Broj i datum održavanja sjednice	Broj tačaka dnevnog reda
Treća sjednica (7. mart 2017.)	6
Četvrta sjednica (28. mart 2017.)	3
Peta sjednica (24. april 2017.)	5
Šesta sjednica (25. maj 2017.)	3
Sedma sjednica (1. jun 2017.), Nastavak Sedme sjednice (2. jun 2017.)	3
Osma sjednica (28. jun 2017.)	3
Deveta sjednica (11. jul 2017.)	5
Deseta sjednica (24. jul 2017.)	4
11. sjednica (16. oktobar 2017.)	4
12. sjednica (4. decembar 2017.)	4
13. sjednica (5. decembar 2017.)	1
14. sjednica (19. decembar 2017.)	3
15. sjednica (21. decembar 2017.)	2
16. sjednica (28. decembar 2017.)	2
Ukupan broj sjednica-14 sjednica	Ukupan broj tačaka dnevnog reda- 48

PRISUSTVO PREDSJEDNIKA I ČLANOVA ODBORA SJEDNICAMA ODBORA U 2017. GODINI

Članovi Odbora	Klub	Prisustvo sjednicama Odbora za ljudska prava i slobode u 2017. godini
dr Halil Duković, predsjednik Odbora	DPS	Prisustvovao svim zasijedanjima (15- 14 sjednica i 1 nastavak).
dr Suad Numanović, član	DPS	Prisustvovao svim zasijedanjima (15- 14 sjednica i 1 nastavak), s tim što je na jednoj sjednici, u skladu sa članom 65 Poslovnika Skupštine, bio zamijenjen od strane poslanika.
Mirsad Murić, član	DPS	Prisustvovao svim zasijedanjima (15- 14 sjednica i 1 nastavak).
Nada Drobnjak, članica	DPS	Prisustvovala svim zasijedanjima (15- 14 sjednica i 1 nastavak), s tim što je na dvije sjednice, u skladu sa članom 65 Poslovnika Skupštine, bila zamijenjena od strane poslanika.
mr Mihailo Anđušić, član	DPS	Prisustvovao svim zasijedanjima (15- 14 sjednica i 1 nastavak), s tim što je na nastavku sjednice, u skladu sa članom 65 Poslovnika Skupštine, bio zamijenjen od strane poslanice. Takođe, na dvijema sjednicama, u skladu sa članom 65 Poslovnika Skupštine, bio je zamijenjen od strane poslanika.
dr Nedžad Drešević, član	Klub poslanika BS, koalicija “Albanci odlučno“ i HGI	Prisustvovao svim zasijedanjima (15- 14 sjednica i 1 nastavak).

INFORMACIJA

O PREDSTAVKAMA GRAĐANA I PRAVNIH LICA DOSTAVLJENIM ODBORU ZA LJUDSKA PRAVA I SLOBODE TOKOM 2017.

Tokom 2017. godine Odboru za ljudska prava i slobode je dostavljena **jedna predstavka** i to Predstavka Udruženja mladih sa hendikepom Crne Gore, broj 00-63-8/17- 42 od 21. decembra 2017. godine. Predstavkom se inicira sazivanje zajedničke sjednice Odbora za turizam, poljoprivredu, ekologiju i prostorno planiranje i Odbora za ljudska prava i slobode na kojoj bi bilo održano kontrolno saslušanje ministra održivog razvoja i turizma Pavla Radulovića i ministra za ljudska i manjinska prava Mehmeda Zenke u vezi sa obezbjeđivanjem pristupačnosti za lica sa invaliditetom.

INFORMACIJA

O AKTIVNOSTIMA ODBORA ZA LJUDSKA PRAVA I SLOBODE, KAO RADNOG TIJELA NADLEŽNOG ZA NADZOR NAD PRIMJENOM I PRAĆENJEM POŠTOVANJA ETIČKOG KODEKSA POSLANIKA (NADLEŽNOST ODBORA UTVRĐENA ČLANOM 14 ETIČKOG KODEKSA POSLANIKA)

Skupština Crne Gore 25. saziva na Petoj sjednici Drugog redovnog (jesenjeg) zasijedanja u 2014. godini, dana 9. decembra 2014. godine, donijela je Etički kodeks poslanika.

Etički kodeks poslanika objavljen je u „Službenom listu Crne Gore“, broj 52/14, od 16. decembra 2014. godine.

Članom 14 Etičkog kodeksa poslanika propisano je:

„Nadzor nad primjenom i praćenjem poštovanja Kodeksa u nadležnosti je Odbora za ljudska prava i slobode (u daljem tekstu Odbor).

Zamjenik predsjednika Odbora saziva na sjednicu Odbor i predlaže dnevni red sa aktima koji se odnose na povredu Kodeksa.

Odbor je dužan da vodi evidenciju o svim aktivnostima i sačini godišnji izvještaj o radu (u daljem tekstu Izvještaj).

Skupština može jednom godišnje da razmatra Izvještaj Odbora.“

Tokom 2017. godine Odboru za ljudska prava i slobode nije dostavljena nijedna prijava za kršenje odredbi Etičkog kodeksa poslanika.

Odbor za ljudska prava i slobode na Petoj sjednici, 24. aprila 2017. razmotrio je i jednoglasno usvojio **Izvještaj o radu Odbora za ljudska prava i slobode, kao radnog tijela nadležnog za nadzor nad primjenom i praćenjem poštovanja Etičkog kodeksa poslanika za 2016. godinu**, koji Odbor sačinjava shodno članu 14 stav 3 Etičkog kodeksa poslanika. Ovim Izvještajem su obuhvaćene sve aktivnosti koje se tiču Kodeksa od njegovog usvajanja u decembru 2014. do aprila 2017. godine. Izvještaj je dostavljen Kolegijumu Predsjednika Skupštine Crne Gore na dalji postupak. Takođe, Izvještaj je objavljen na web sajtu Skupštine Crne Gore, u folderu Pete sjednice Odbora za ljudska prava i slobode.

Svjesni važnosti poštovanja zakonskih propisa, Poslovnika Skupštine i Etičkog kodeksa poslanika, a cilju detaljnijeg informisanja o etičkim normama i pravilima dobrog ponašanja, poslanici Skupštine Crne Gore (članovi Odbora za ljudska prava i slobode i Odbora za antikorupciju) učestvovali su na **Radionici „Etika i sprječavanje sukoba interesa“**, održanoj u Podgorici 8. marta 2017. godine. Na ovoj Radionici ekspert Savjeta Evrope Quentin Reed

je predstavio **Nacrt smjernica za poslanike**, pripremljen na osnovu informacija o praktičnoj primjeni regulatornog okvira za etiku i sprječavanje sukoba interesa kod poslanika, prikupljenih tokom sastanaka sa nadležnim subjektima u decembru 2016.

Takođe, poslanici Skupštine Crne Gore (članovi Odbora za ljudska prava i slobode, Odbora za antikorupciju, Odbora za rodnu ravnopravnost i Administrativnog odbora) pohađali su **Obuku na temu „Etički standardi, dobro ponašanje i sprječavanje sukoba interesa“**, organizovanu u okviru Horizontalnog programa za Zapadni Balkan i Tursku – Projekta za borbu protiv ekonomskog kriminala u Crnoj Gori, u Podgorici 18. oktobra 2017.

Cilj ove aktivnosti bio je da obučiti poslanike za primjenu **Smjernica dobrog ponašanja** koje bi trebalo da doprinesu ispunjavanju preporuka iz GRECO Izvještaja IV Evaluacione runde, kojima se sugerije da se obezbijedi uspostavljanje mehanizma za promovisanje Etičkog kodeksa za poslanike i podizanje njihove svijesti o standardima koji se očekuju od njih, ali i primjenu takvih standarda kada je to potrebno, kao i da se uvede zahtjev za ad hoc prijavljivanje sukoba interesa kada isti nastane između privatnih interesa pojedinih poslanika i pitanja koje se razmatra u skupštinskoj proceduri. Na Obuci su poslanici informisani da je Agencija za sprječavanje korupcije pripremila **Obrascce za službenu zabilješku o lobističkom kontaktu, prijavu nedozvoljenog lobiranja ili drugog kršenja Zakona o lobiranju i prijavu svih kontakata/prijedloga za izmjene zakona i drugih opštih pravnih akata, predatih od strane pravnih i fizičkih lica**.

Izraženo je očekivanje da će sprovođenje Smjernica dobrog ponašanja doprinijeti dobroj klimi na zasjedanjima Skupštine i njenih radnih tijela, kao i većem povjerenju građana u Parlament.

Nakon održane Obuke, sačinjena je Informacija o učešću predsjednika i članova Odbora za ljudska prava i slobode na Obuci „Etički standardi, dobro ponašanje i sprječavanje sukoba interesa“ koja je usvojena na 12. sjednici Odbora, održanoj 4. decembra 2017. godine.

Na istoj sjednici **Odbor je usvojio Smjernice dobrog ponašanja, koje je sačinio ekspert Savjeta Evrope Quentin Reed.**

Informacija i Smjernice su objavljeni na web sajtu Skupštine, u folderu 12. sjednice Odbora za ljudska prava i slobode.

USVOJENI ZAKLJUČCI ODBORA

PROSLIJEĐENI SKUPŠTINI CRNE GORE, KOLEGIJUMU PREDSJEDNIKA SKUPŠTINE, RESORNIM MINISTARSTVIMA, NADLEŽNIM ORGANIMA I INSTITUCIJAMA, MEĐUNARODNIM I NEVLADINIM ORGANIZACIJAMA U FUNKCIJI REALIZACIJE AKTIVNOSTI IZ GODIŠNJEG PLANA ODBORA, A U SKLADU SA MJERAMA SADRŽANIM U AKCIONOM PLANU SKUPŠTINE CRNE GORE

NAPOMENA: Shodno mjeri 5 iz Akcionog plana za jačanje zakonodavne i kontrolne uloge Skupštine Crne Gore (*„radna tijela će redovno razmatrati realizaciju zaključaka koje je prethodno usvojila Skupština, kao i sprovođenje ocjena i stavova donijetih od strane radnih tijela“*) i obavezi izvještavanja o realizaciji mjera utvrđenih revidiranim akcionim planovima Vlade Crne Gore za poglavlja 23 i 24, u Izvještaju Odbora za ljudska prava i slobode za 2017. godinu prikazani su usvojeni zaključci Odbora, prosljeđeni Skupštini Crne Gore, Kolegijumu Predsjednika Skupštine, resornim ministarstvima, nadležnim organima i institucijama, međunarodnim i nevladinim organizacijama.

Prikazano je sedam predloga zaključaka koje je Odbor za ljudska prava i slobode uputio Skupštini Crne Gore i šest zaključaka koje je Odbor uputio Kolegijumu Predsjednika Skupštine i nadležnim organima i institucijama.

1) Izvještaj o radu Fonda za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava za 2015. godinu

Nakon rasprave Odbor je **jednoglasno** (sa šest glasova „za“) **podržao** Izvještaj o radu Fonda za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava za 2015. godinu i odlučio da predloži Skupštini da, saglasno članu 162 stav 2 Poslovnika Skupštine, donese sledeći

ZAKLJUČAK:

1. Prihvata se Izvještaj o radu Fonda za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava za 2015. godinu.
2. Skupština Crne Gore ocjenjuje da je Fond za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava od svog osnivanja podrškom za realizaciju 1.150 projekata značajno doprinio očuvanju i razvoju nacionalnih, odnosno etničkih posebnosti manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica i opravdao svoje postojanje. Takođe, Skupština konstatuje da je Fond kao jedna od najvažnijih institucija za očuvanje tradicije, kulturnog nasleđa i običaja manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica neophodan Crnoj Gori radi afirmacije i promocije multinacionalnog, multikonfesionalnog i multikulturalnog društva.
3. Skupština ocjenjuje da će se usvajanjem zakona o izmjenama i dopunama Zakona o manjinskim pravima i slobodama, čije se glasanje u drugom krugu očekuje u Skupštini, kao i kadrovskim jačanjem Fonda doprinijeti poboljšanju efikasnosti u njegovom radu, posebno u dijelu raspodjele sredstava, monitoringu i evaluaciji projekata.

Skupština Crne Gore 26. saziva na Trećoj sjednici Prvog redovnog (proljećnjeg) zasijedanja u 2017. godini, dana 28. marta 2017. donijela je Zaključak i isti je objavljen u “Službenom listu Crne Gore”, broj 22/17, od 3. aprila 2017.

2) Izvještaj o radu Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore za 2016. godinu

Nakon rasprave Odbor je **jednoglasno** (sa šest glasova „za“) **podržao** Izvještaj o radu Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore za 2016. godinu i odlučio da predloži Skupštini da, saglasno članu 162 stav 2 Poslovnika Skupštine, donese sledeći

ZAKLJUČAK:

1. Prihvata se Izvještaj o radu Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore za 2016. godinu.
2. Skupština pozdravlja činjenicu da je i u 2016. godini ostvaren visok stepen ažurnosti u instituciji Zaštitnika u postupanju po pritužbama.
3. Skupštinu ohrabruje ostvareni napredak u oblasti ljudskih prava, konstatovan u Izvještaju o radu Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore za 2016. godinu, kao i u Izvještaju Evropske komisije o Crnoj Gori za 2016. godinu.
4. Skupština pozdravlja aktivnosti realizovane na povećanju vidljivosti institucije Zaštitnika u javnosti i medijima, kao i ostvarenu intezivnu međunarodnu saradnju.
5. Skupština izražava zabrinutost zbog neodgovornog odnosa pojedinih organa zaduženih za sprovođenje preporuka, ćutanja administracije, njihovog neblagovremenog postupanja i neizvršenja pravosnažnih odluka.
6. Skupština još jednom izražava zabrinutost što i pored velikog broja sugestija Odbora za ljudska prava i slobode, Zaključaka Skupštine donesenih povodom Izvještaja o radu Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore za 2014. i 2015. godinu, br. 00-72/15-5/5 EPA 779 XXV i 00-72/16-6/4 EPA 4 XXVI od 28. decembra 2015.

i 29. decembra 2016. godine, još uvijek ne funkcionira elektronska evidencija slučajeva diskriminacije propisana članom 33 Zakona o zabrani diskriminacije, usvojenog 2010. godine.

Skupština i ovim putem apeluje na nadležne organe da bez odlaganja sprovedu aktivnosti na uspostavljanju elektronske evidencije i stvaranju uslova za efikasnu primjenu Zakona.

7. Skupština poziva instituciju Zaštitnika da nastavi sa edukacijama zaposlenih, sa akcentom na obuke o međunarodnom i evropskom pravu i standardima o ljudskim pravima. Takođe, Skupština ukazuje na potrebu kontinuirane edukacije zaposlenih u javnoj upravi.

Skupština Crne Gore 26. saziva na Petoj sjednici Prvog redovnog (proljećnjeg) zasijedanja u 2017. godini, dana 27. aprila 2017. donijela je Zaključak i isti je objavljen u “Službenom listu Crne Gore”, broj 30/17, od 9. maja 2017.

3) Izvještaj o stanju zaštite ličnih podataka i stanju u oblasti pristupa informacijama za 2016. godinu

Nakon rasprave Odbor je **jednoglasno** (sa šest glasova „za“) **podržao** Izvještaj o stanju zaštite ličnih podataka i stanju u oblasti pristupa informacijama za 2016. godinu i odlučio da predloži Skupštini da, saglasno članu 162 stav 2 Poslovnika Skupštine, donese sledeći

ZAKLJUČAK:

1. Prihvata se Izvještaj o stanju zaštite ličnih podataka i stanju u oblasti pristupa informacijama za 2016. godinu.
2. Skupština Crne Gore pozdravlja ostvareni napredak u Crnoj Gori u oblasti zaštite ličnih podataka i u oblasti slobodnog pristupa informacijama.
3. Skupština ocjenjuje da je Agencija za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama u 2016. godini realizacijom brojnih edukacija i aktivnosti na promociji i afirmaciji prava na zaštitu podataka o ličnosti uspjela da podigne svijest građana o potrebi zaštite ličnih podataka, o čemu svjedoče uočljivi i mjerljivi pomaci- povećanje broja vanrednih nadzora i zahtjeva za dobijanje saglasnosti za uspostavljanje zbirke ličnih podataka.
4. Skupština izražava uvjerenje da će se nedavno usvojenim Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti podataka o ličnosti kojim su u skladu sa međunarodnim standardima usaglašeni principi slobode i bezbjednosti doprinijeti rješavanju dugogodišnjeg problema nelegalnog video nadzora javnih površina.
5. Skupština konstatuje da su u 2016. godini pred sudovima u Crnoj Gori bila dva predmeta za krivično djelo neovlašćeno prikupljanje i korišćenje ličnih podataka, od kojih je jedan završen, a drugi u toku. Stoga, Skupština ohrabruje Agenciju za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama da intenzivira aktivnosti na edukaciji predstavnika tužilačke i sudske organizacije, čime bi se doprinijelo povećanju kapaciteta pravosuđa da rješava predmete koji se odnose na zaštitu podataka o ličnosti.
6. Skupština sa zadovoljstvom konstatuje da je i u 2016. godini zabilježen trend povećanja broja zahtjeva građana za slobodan pristup informacijama, kao i žalbi Savjetu Agencije, kao drugostepenom organu, što ukazuje na jačanje svijesti građana o njihovom pravu da vrše kontrolu onih koje su demokratski birali i koji treba da obavljaju povjerene im poslove.
7. Skupština izražava zabrinutost što organi vlasti u prvostepenom postupku još uvijek ograničavaju pravo na slobodan pristup informacijama, o čemu svjedoči podatak da je od 3.554 žalbe podnesene Agenciji tokom 2016. godine usvojeno 1.122.
8. Skupština konstatuje da je u 2016. godini zabilježeno povećanje broja slučajeva ćutanja administracije sa 869, koliko ih je bilo 2015. na 997, što predstavlja ozbiljan problem.

Skupština ohrabruje nadležne organe da proaktivno objavljuju informacije, čime će se doprinijeti smanjenju broja zahtjeva za slobodan pristup informacijama i lakšem rješavanju predmeta. Stoga Skupština smatra neophodnim preduzimanje dodatnih aktivnosti u ovoj oblasti čime bi se doprinijelo bržem i efikasnijem ostvarivanju prava građana i drugih subjekata pred nadležnim organima.

9. Skupština smatra neophodnim i neodložnim da Agencija za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama, shodno svojoj nadzornoj ulozi, vrši inspekcijski nadzor nad primjenom Zakona o slobodnom pristupu informacijama, u skladu sa članom 39 stav 1 tačka 4 Zakona kojim je propisano da Agencija vrši nadzor u odnosu na sačinjavanje i ažuriranje vodiča za pristup informacijama, proaktivno objavljivanje informacija i dostavljanje akata i podataka za potrebe vođenja informacionog sistema pristupa informacijama.

Stoga, Skupština još jednom poziva Agenciju da bez odlaganja postupi po Zaključku Skupštine, donesenom povodom razmatranja Izvještaja o stanju zaštite ličnih podataka i stanju u oblasti pristupa informacijama za 2015. godinu, broj 00-72/16-5/3 EPA 1063 XXV, od 28. jula 2016. godine.

Skupština Crne Gore 26. saziva na Petoj sjednici Prvog redovnog (proljećnjeg) zasijedanja u 2017. godini, dana 27. aprila 2017. donijela je Zaključak i isti je objavljen u “Službenom listu Crne Gore”, broj 30/17 od 9. maja 2017. godine.

4) Izvještaj o razvoju i zaštiti prava manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u 2016. godini

Nakon rasprave Odbor je **jednoglasno** (sa šest glasova „za“) **podržao** Izvještaj o razvoju i zaštiti prava manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u 2016. godini i odlučio da predloži Skupštini da, saglasno članu 162 stav 2 Poslovnika Skupštine, donese sledeći

ZAKLJUČAK:

1. Prihvata se Izvještaj o razvoju i zaštiti prava manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u 2016. godini.
2. Skupština Crne Gore konstatuje da Vlada Crne Gore, u saradnji sa Fondom za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava, Centrom za očuvanje i razvoj kulture manjina i manjinskim savjetima, u kontinuitetu preduzima aktivnosti na unapređenju položaja manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica. Takođe, Skupština ocjenjuje da mjere preduzete u pojedinim oblastima društvenog života, značajnim za očuvanje identiteta manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica rezultiraju punim poštovanjem međunarodnih standarda u ovoj oblasti i potvrđuju trajnu posvećenost Crne Gore unapređenju prava manjinskih naroda.
3. Skupština Crne Gore izražava uvjerenje da će se nedavno usvojenim Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o manjinskim pravima i slobodama u normativnom smislu dodatno unaprijediti sistem zaštite prava manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u Crnoj Gori. Takođe, Skupština izražava očekivanje da će se donošenjem zakona o izboru, upotrebi i javnom isticanju nacionalnih simbola i zakona o slobodi vjeroispovijesti, planiranih za III i IV kvartal 2017. godine zaokružiti zakonodavni okvir u ovoj oblasti.
4. Skupština pozdravlja određeni napredak u pogledu zastupljenosti manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u javnim službama, organima državne vlasti i lokalnim samoupravama.

S obzirom da je riječ o dugoročnom procesu, Skupština ohrabruje nadležne organe da i dalje preduzimaju aktivnosti i mjere kako bi se obezbijedilo djelotvorno učešće i zastupljenost pripadnika manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u političkom i javnom životu Crne Gore, kao i dosljedno sprovele Ustavne i zakonske garancije o njihovoj srazmjernoj zastupljenosti u javnim službama, organima državne vlasti i lokalnim samoupravama.

Skupština pohvaljuje aktivnosti Ministarstva za ljudska i manjinska prava koje u saradnji sa Upravom za kadrove iz godine u godinu sprovodi istraživanja o zastupljenosti pripadnika manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u javnom sektoru i priprema informacije koje razmatra Odbor za ljudska

prava i slobode Skupštine Crne Gore, koji se u okviru svoje nadzorne i kontrolne funkcije upoznaje sa ostvarenim napretkom i daje preporuke za dalje unapređenje stanja.

5. Skupština ukazuje na potrebu kontinuirane edukacije zaposlenih u institucijama koje se bave zaštitom ljudskih prava i sloboda, sa akcentom na obuke o međunarodnom i evropskom pravu i standardima o ljudskim pravima, kako je sugerisano i od Evropske komisije u njihovim izvještajima o Crnoj Gori.
6. Skupština konstatuje da je neophodno preciznije utvrditi sadržaj izvještaja o radu manjinskih savjeta, što je i obaveza Ministarstva za ljudska i manjinska prava utvrđena članom 33a stav 6 Zakona o manjinskim pravima i slobodama („Službeni list RCG”, br. 31/06, 51/06 i 38/07 i „Službeni list CG”, br. 2/11 i 31/17). Skupština ukazuje da je savjet manjinskog naroda ili druge manjinske nacionalne zajednice u obavezi da sačinjava izvještaj o finansijskom poslovanju u skladu sa propisima kojima se uređuju pitanja budžeta i fiskalne odgovornosti, što je utvrđeno članom 33a stav 5 Zakona o manjinskim pravima i slobodama.
7. Skupština izražava zabrinutost zbog određenih konstatacija sadržanih u izvještajima o radu i finansijskom poslovanju pojedinih savjeta manjinskih naroda ili drugih manjinskih nacionalnih zajednica, kojima se ne doprinosi konceptu građanske Crne Gore i unapređenju tradicionalno dobrih međunacionalnih, međukonfesionalnih i međukulturalnih odnosa, po kojima je Crna Gora prepoznatljiva.
Stoga, Skupština ocjenjuje da je potrebno da Ministarstvo za ljudska i manjinska prava pojača nadzor nad radom savjeta manjinskih naroda ili drugih manjinskih nacionalnih zajednica.

Skupština Crne Gore 26. saziva na Devetoj sjednici Prvog redovnog (proljećnjeg) zasijedanja u 2017. godini, dana 2. juna 2017. donijela je Zaključak i isti je objavljen u „Službenom listu Crne Gore“, broj 37/17 od 14. juna 2017.

5) Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o nevladinim organizacijama

Povodom razmatranja Predloga zakona o izmjenama i dopunama Zakona o nevladinim organizacijama, Odbor je **jednoglasno** (sa šest glasova „za“) odlučio da predloži Skupštini sledeći

ZAKLJUČAK:

1. Skupština Crne Gore poziva Vladu Crne Gore i resorno ministarstvo da:
 - prilikom izrade podzakonskih akata Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o nevladinim organizacijama definišu princip afirmativne akcije prema organizacijama osoba s invaliditetom u odnosu na druge nevladine organizacije prilikom konkursa i podrške projekata u oblasti zaštite lica sa invaliditetom;
 - u svim fazama procesa obavezno konsultuju i uključe predstavnike osoba s invaliditetom, u skladu sa propisima koji uređuju oblast saradnje Vlade i nevladinih organizacija.
2. Odbor za ljudska prava i slobode Skupštine Crne Gore će u narednom periodu, u okviru svojih nadležnosti, razmotriti analizu potrebe usvajanja posebnog akta kojim će se urediti način i uslovi za sticanje statusa organizacija osoba s invaliditetom, kao organizacija od posebnog društvenog značaja, sistemsko finansiranje tih organizacija na godišnjem nivou i druga pitanja od interesa za njihov rad i djelovanje i analizu uporednog zakonodavstva i drugih relevantnih propisa koji definišu status organizacija osoba s invaliditetom u regionu i zemljama Evropske unije.

Skupština Crne Gore 26. saziva na Devetoj sjednici Prvog redovnog (proljećnjeg) zasijedanja u 2017. godini, dana 2. juna 2017. godine, donijela je Zaključak i isti je objavljen u „Službenom listu Crne Gore“, broj 37/17 od 14. juna 2017.

6) Godišnji izvještaj Nacionalnog mehanizma za prevenciju torture za 2016. godinu

Nakon rasprave Odbor je **jednoglasno** (sa šest glasova „za“) **podržao** Godišnji izvještaj Nacionalnog mehanizma za prevenciju torture za 2016. godinu i odlučio da predloži Skupštini da, saglasno članu 162 stav 2 Poslovnika Skupštine, donese sledeći

ZAKLJUČAK:

1. Prihvata se Godišnji izvještaj Nacionalnog mehanizma za prevenciju torture za 2016. godinu.
2. Skupština Crne Gore podržava preporuke Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore upućene nadležnim državnim organima: Ministarstvu pravde, Ministarstvu unutrašnjih poslova, Zavodu za izvršenje krivičnih sankcija, Upravi policije, Centru bezbjednosti Podgorica, Centru bezbjednosti Nikšić, Odjeljenju bezbjednosti Plužine, JU Specijalna bolnica za psihijatriju „Dobrota“ u Kotoru i Domu za stare „Bijelo Polje“, kao i prikazivanje u kom stepenu su ispoštovane preporuke Zaštitnika sadržane u Godišnjem izvještaju Nacionalnog mehanizma za prevenciju torture za 2015. godinu, ali i prethodnim godinama.
3. Skupština pozdravlja sveobuhvatan metodološki princip u Godišnjem izvještaju Nacionalnog mehanizma za prevenciju torture za 2016. godinu koji se temelji na informacijama dobijenim u razgovorima sa upravom Zavoda za izvršenje krivičnih sankcija, organizacionih jedinica Uprave policije i javnih ustanova koje je obišao NPM tim, zatečenom stanju prilikom obilaska prostorija, razgovoru sa zatečenim licima- zatvorenicima, službenicima, pacijentima i korisnicima, kao i uvidu u dokumentaciju i dostavljene podatke i činjenicu da je u radu primijenjena unaprijeđena metodologija rada koja se realizuje po sistemu podijeljenih uloga za sve članove NPM tima, kao i revidiranje kontrolnih lista i njihovo unapređenje sa pripremljenim upitnicima.
4. Prema godišnjem planu, u 2016. godini NPM je obavio 23 obilaska, od čega pet redovnih i 18 kontrolnih i svi, osim jednog bili su nenajavljeni. Redovnim obilascima obuhvaćeni su: centri bezbjednosti u Podgorici i Nikšiću, Odjeljenje bezbjednosti u Plužinama, Zdravstvena služba ZIKS-a i Zatvoreno odjeljenje Kazneno popravnog doma. Kontrolnim obilascima obuhvaćeni su centri bezbjednosti u Beranama, Bijelom Polju, Baru, Budvi, Herceg Novom, Pljevljima i odjeljenja bezbjednosti u Kolašinu, Mojkovcu, Plavu, Rožajama, Cetinju, Danilovgradu, Ulcinju, Kotoru, Tivtu i Žabljaku, kao i javne ustanove Dom za stare “Bijelo Polje” i Specijalna bolnica za psihijatriju u Kotoru.
5. Skupština Crne Gore izražava zadovoljstvo saradnjom i partnerskim odnosom Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore i nadležnih institucija u oblasti zaštite prava lica lišenih slobode, čemu svjedoči i činjenica da je tokom 2016. godine u 70% pritužbi upućenih Zaštitniku koje su se ticale prava lica lišenih slobode povreda otklonjena tokom trajanja postupka, što ukazuje da sistem funkcioniše. Koordinirane i kontinuirane aktivnosti nadležnih organa kroz partnerski odnos u ovoj oblasti doprinose poboljšanju položaja lica lišenih slobode i ostvarenom napretku koji je vidljiv, i konstatuje se da se u kontinuitetu ulažu naponi na ispunjenju preporuka Zaštitnika ljudskih prava i sloboda, CPT-a i nevladinog sektora, a zajednički cilj je da se iz godine u godinu još više napreduje i da se u potpunosti zadovolje standardi u ovoj oblasti.
6. Skupština pozdravlja izradu Izvještaja o uslovima rada službenika obezbjeđenja i tretmana u Zavodu za izvršenje krivičnih sankcija od strane NPM-a zbog većeg broja pritužbi službenika Sektora obezbjeđenja i Sektora za tretman u kojima su se žalili na uslove rada i negodovali da su zapostavljeni i nejednako tretirani u odnosu na druge srodne službe, a zbog čega su se pritužbama obraćali Ministarstvu pravde kao nadležnom upravnom organu, pored drugog i u vezi loših uslova rada, a zbog čega je stanje nezadovoljstva kulminiralo štrajkom kako bi skrenuli pažnju na svoj nepovoljan položaj i pokušali da izdejstvuju poboljšanja u dijalogu sa nadležnima. S tim u vezi su definisali zahtjeve, ukazujući da je u Sektoru obezbjeđenja značajan broj nezadovoljnih službenika koji prilično dugo rade, a smjene su im na 12 časova, na nemogućnost korišćenja pauze, a zaposleni u osmatračnicama rade u veoma lošim materijalnim uslovima i ne mogu da zadovolje osnovne fiziološke potrebe. Službenici Sektora za tretman su ukazali da u nekim paviljonima i dalje ne postoje posebne prostorije u kojima treba da obavljaju tretmanske razgovore sa zatvorenicima, procjenu rizika i profilisanje. Ukazali su na loše uslove u kancelarijama u kojima rade i zastarjelu opremu. Takođe, istakli su nedovoljan broj obuka koje su veoma važne u ovom specifičnom poslu, u vezi sa čim je NPM, u postupku istraživanja, obavio razgovore sa predstavnicima Uprave ZIKS-a i zatražio informacije, obišao sve prostorije u kojima službenici obezbjeđenja i sektora za tretman obavljaju radne zadatke, obavio razgovore sa zatečenim službenim licima, prikupio podatke o brojnom stanju, sagledao materijalne i druge uslove, opremljenost, naoružanje, uniforme i sačinio foto elaborat, a tokom posjeta razgovarano je sa oko 80 službenika, zatečenih

na radnim mjestima iz čega je, sagledavajući opštu situaciju kod zaposlenih službenika u ova dva sektora, zaključeno da je opravdan utisak nezadovoljstva, apatije i pesimizma, da je očigledan sindrom sagorijevanja, kao i nedostatak inicijative i entuzijazma. A takođe da nedostaju osnovni uslovi za human boravak službenika obezbjeđenja u radnom prostoru.

Zbog svega navedenog Skupština smatra da se ne može očekivati zdrav i human zatvorski sistem ukoliko službenici obezbjeđenja i tretmana nemaju zadovoljavajuće i adekvatne uslove rada.

Skupština izražava zabrinutost što kod zaposlenih u ZIKS-u vlada apatija, smatrajući da, u praksi, javnost mnogo češće reaguje povodom mogućeg kršenja prava zatvorenika, dok se rijetko ukazuje na loš položaj zaposlenih u ZIKS-u, ali se nada da će u narednom periodu biti poboljšani uslovi njihovog rada, a naročito što su predstavnici ZIKS-a obavijestili Skupštinu da, u cilju rešavanja ovog problema, sledeće godine planiraju povećanje broja službenika obezbjeđenja za 30 lica, dok su u toku oglasi za pojedina radna mjesta u službi tretmana i drugim službama ZIKS-a, a u vezi sa osmatračnicama informisali su da je završen tender i da se očekuje da će narednih dana u sedam osmatračnica u Podgorici i dvije u Bijelom Polju biti ispunjeni svi neophodni uslovi, kao i da je u toku tender za nabavku uniformi.

7. Imajući u vidu ocjene iz Izvještaja Evropske komisije o Crnoj Gori za 2016. godinu da „Zatvorska zdravstvena služba i dalje nema dovoljno zaposlenih i generalno gledano, kvalitet joj je loš, većina pritužbi koje predaju pritvorena lica odnose se na tu oblast“, NPM je obavio dva tematska obilaska ZIKS-a i analizirao dostupnost sekundarne i tercijarne zdravstvene zaštite licima lišenim slobode i penološki tretman zatvorenika, što predstavlja novinu u odnosu na dosadašnji rad NPM-a, a osnovni cilj tematske posjete ZIKS-u bio je da se utvrdi period čekanja na pojedine zdravstvene specijalističke preglede koji se obavljaju van ZIKS-a i da se utvrdi da li se zatvorenici u pogledu dostupnosti dijagnostičkih, terapijskih, rehabilitacijskih usluga i pregleda kod ljekara specijalista tretiraju kao i ostali građani. Izvršen je uvid u listu sprovođenja i sprovodničku svesku koja predstavlja zbirni prikaz sprovođenja po danima i imenima lica koja su sprovedena tokom 2016. i, u odnosu na dostupnost zdravstvene zaštite NPM je ocijenio da pritužbe uglavnom nijesu utemeljene i da je licima lišenim slobode dostupna zdravstvena zaštita na jednakom nivou kao i svim građanima Crne Gore.

A povodom četiri preporuke Zaštitnika ZIKS-u radi daljeg unapređenja stanja:

- da se razmotri mogućnost upućivanja pacijenata na specijalističke preglede u obližnje zdravstvene ustanove primarnog i sekundarnog nivoa za dijagnostičke kategorije sa duže liste čekanja;
 - da se razmotri mogućnost angažmana specijaliste fizikalne terapije kao spoljnog saradnika koji bi periodično obavljao preglede u ZIKS-u;
 - da se popune upražnjena sistematizovana radna mjesta u Sprovodničkoj službi i
 - da ova služba ažurno vodi dokumentaciju koja se odnosi na sprovođenje pritvorenih i zatvorenih lica,
- predstavnici ZIKS-a su obavijestili Skupštinu da je u decembru 2016. godine ZIKS dobio rješenje o ispunjenosti uslova u pogledu prostora, kadra i opreme za pružanje zdravstvene zaštite iz oblasti opšte medicine i stomatološke zdravstvene zaštite i donijeto je Uputstvo o zdravstvenoj zaštiti zatvorenih i pritvorenih lica, kao i precizno utvrđen način korišćenja fiksacije zatvorenika. S tim u vezi, naglašeno je da su Strategijom za izvršenje krivičnih sankcija za period 2017-2021. definisane aktivnosti za realizaciju određenih problema, a Skupština zaključuje da će ZIKS i u narednom periodu biti otvoren za saradnju.

8. Nakon tematske posjete Zatvorenom odjeljenju Kazneno-popravnog doma Zaštitnik je preporučio Ministarstvu pravde da obezbijedi uslove za izvršavanje vaspitne mjere “upućivanje u ustanovu zavodskog tipa”. Tim povodom Skupština pozdravlja informaciju predstavnika ZIKS-a da se očekuje da će od 1. septembra 2017. maloljetnički zatvor sa svim pratećim sadržajima u potpunosti biti izdvojen završetkom izgradnje objekta koji je ZIKS finansirao uglavnom od sopstvenih sredstava. Takođe i rešavanje dugogodišnjeg problema koji se tiče smanjenja prenaseljenosti i obezbijedenja odgovarajućeg prostora zatvorenima, kao i nastojanja da adekvatno urede i prostor za zaposlene.
9. Skupština Crne Gore pohvaljuje aktivnosti Ministarstva unutrašnjih poslova i Uprave policije preduzete na poboljšanju uslova u prostorijama policije za zadržavanje lica lišenih slobode što je rezultiralo vidljivim napretkom.

Takođe, Skupština konstatuje da je Zaštitnik redovnim i kontrolnim posjetama utvrdio da su prostorije za zadržavanje upodobljene standardima CPT-a u pogledu površine i dimenzija u centrima bezbjednosti: Nikšić, Bijelo Polje, Berane i Odjeljenju bezbjednosti Danilovgrad, dok u centrima bezbjednosti: Bar, Budva, Pljevlja i Herceg Novi i ostalih 11 odjeljenja bezbjednosti prostorije za zadržavanje još uvijek nijesu upodobljene standardima CPT-a.

10. Skupština očekuje da će Ministarstvo unutrašnjih poslova- Uprava policije, u skladu sa raspoloživim finansijskim sredstvima, intenzivirati aktivnosti na realizaciji date preporuke Zaštitnika. Imajući u vidu da se u tri organizacione jedinice mora obezbijediti izgradnja novih prostorija, Skupština preporučuje da se kao prelazno i privremeno rješenje razmotri mogućnost da se lica lišena slobode smještaju u najbliži centar bezbjednosti u susjednoj opštini koji je upodobljen standardima, jer je ocijenjeno da nije neophodno da svaka opština ima prostorije u skladu sa standardima, jer je Crna Gora prostorno mala, pa se lica lišena slobode mogu smjestiti i u najbliži centar bezbjednosti u susjednoj opštini koji je upodobljen standardima, u protivnom „torturom“ se može smatrati i zadržavanje lica lišenog slobode u neadekvatnoj prostoriji, iako se službenici prema njemu korektno odnose.
11. S obzirom da već duže vrijeme nije ispunjena preporuka Zaštitnika da se Pravilnik o uslovima koje moraju da ispunjavaju prostorije za zadržavanje lica lišenih slobode („Službeni list CG”, broj 52/2012) upodobi sa standardima CPT-a, zbog čega je Zaštitnik u decembru 2016. godine podnio Inicijativu Ministarstvu unutrašnjih poslova, Skupština preporučuje Ministarstvu unutrašnjih poslova da sa dužnom pažnjom razmotri ovu Inicijativu i postupi po preporuci Zaštitnika, za šta je od predstavnika MUP-a izražena spremnost da se odmah započne sa realizacijom preporuke.
12. Skupština smatra da preporuke koje zahtijevaju manja novčana ulaganja, kao što su one koje se tiču obezbjeđivanja adekvatne rezolucije video kamera, postavljanja sijalica u svim prostorijama, uklanjanja neobilježenih predmeta iz prostorija za saslušanje treba što prije realizovati. Skupština zaključuje da bi prilikom donošenja budžeta za narednu godinu trebalo obezbijediti dovoljna sredstva za realizaciju finansijski zahtjevnijih preporuka.
13. Kontrolnim obilascima policijskih prostorija utvrđeno je da su uslovi generalno dobri, ali je u kancelarijama primijećen veliki broj nestandardnih i neoznačenih predmeta koji mogu biti upotrebljeni za nezakonito postupanje prema licima lišenim slobode. Stoga je Zaštitnik preporučio Upravi policije - CB Podgorica da ukloni te predmete iz kancelarija u kojima se vrši saslušanje i da obezbijedi čuvanje oduzetih predmeta u posebnoj, zaključanoj prostoriji. Obaviještena da su od šest datih preporuka iz Izvještaja za 2015. godinu dvije ispunjene, dvije djelimično, dok dvije još nijesu realizovane, a jedna od njih je bila da se obezbijedi obrok „nešto jače od sendviča“ za lica lišena slobode koja su zadržana duže od 24 sata, što nije realizovao nijedan centar i odjeljenje bezbjednosti, Skupština ocjenjuje neophodnim iznalazjenje načina za ispunjenje istih.
14. Kontrolnim obilaskom Doma starih u Bijelom Polju utvrđeno je da dvije preporuke za unapređenje uslova boravka starih lica nijesu realizovane, ali su korisnici pohvalili odnos službenika prema njima, a kontrolnom posjetom Specijalnoj bolnici za psihijatriju u Dobroti utvrđeno je da pored određenih preporuka koje su realizovane ili djelimično realizovane, preporuke koje su se odnosile na procjenu opravdanosti prekomjerno dugog boravka pacijenata na socio-rehabilitacionom odjeljenju i na izmještanje sudskog odjeljenja još nijesu ispunjene.
15. Skupština ističe da je vidljiv napredak u ovoj oblasti i ohrabruje podatak da nijedno pritvoreno lice nije imalo primjedbi na rad službenika policije. A s obzirom da je veliki broj povratnika u zatvorima, više napora treba uložiti u individualne programe za svakog zatvorenika.
16. Skupština Crne Gore zahtijeva od Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore da prilikom sačinjavanja i podnošenja Godišnjeg izvještaja Nacionalnog mehanizma za prevenciju torture za 2017. godinu prikaže u kom stepenu su ispoštovane preporuke Zaštitnika sadržane u Godišnjem izvještaju Nacionalnog mehanizma za prevenciju torture za 2016. godinu i preostale nerealizovane preporuke iz prethodnih godišnjih izvještaja.
17. Skupština Crne Gore će preko nadležnog Odbora za ljudska prava i slobode, u okviru kontrolne i nadzorne uloge, pratiti realizaciju preporuka Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore upućenih nadležnim državnim organima, sadržanih u Godišnjem izvještaju Nacionalnog mehanizma za prevenciju torture za 2016. godinu, kao i realizaciju ovog Zaključka.
18. Skupština Crne Gore će Zaključak dostaviti Zaštitniku ljudskih prava i sloboda Crne Gore, Ministarstvu pravde, Ministarstvu unutrašnjih poslova, Upravi policije, Zavodu za izvršenje krivičnih sankcija, Delegaciji Skupštine CG u PSSE i Delegaciji Evropske unije u Crnoj Gori.

Skupština Crne Gore 26. saziva na Četrnaestoj sjednici Prvog redovnog (proljećnjeg) zasijedanja u 2017. godini, dana 27. jula 2017. godine, donijela je Zaključak i isti je objavljen u „Službenom listu Crne Gore“, broj 52/17 od 8. avgusta 2017. godine.

7) Izvještaj o radu Fonda za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava za 2016. godinu

Nakon rasprave Odbor je **jednoglasno** (sa šest glasova „za“) **podržao** Izvještaj o radu Fonda za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava za 2016. godinu i odlučio da predloži Skupštini da, saglasno članu 162 stav 2 Poslovnika Skupštine, donese sledeći

ZAKLJUČAK:

1. Prihvata se Izvještaj o radu Fonda za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava za 2016. godinu.
2. Skupština Crne Gore ocjenjuje da je Fond za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava od svog osnivanja podrškom za realizaciju oko 1300 projekata značajno doprinio očuvanju i razvoju nacionalnih, odnosno etničkih posebnosti manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica i opravdao svoje postojanje. Međutim, Skupština ocjenjuje da Fond treba da uloži dodatne napore u poboljšanje rada, posebno u dijelu koji se odnosi na raspodjelu sredstava. Takođe, neophodno je obezbijediti kvalitetniji monitoring i evaluaciju svih projekata finansiranih od sredstava Fonda kako bi se jasno utvrdili konkretni rezultati i ostvareni ciljevi, značajni za pripadnike manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica, ali i sve građane Crne Gore.
3. Skupština ohrabruje Fond za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava da ojača kadrovske kapacitete ali i intezivira aktivnosti na obuci i usavršavanju postojećeg stručnog kadra kako bi se osposobili za vršenje kvalitetnog monitoringa i evaluaciju podržanih projekata.
4. Skupština očekuje da će uvođenje dvostepenosti u odlučivanje o projektima koji se finansiraju iz sredstava Fonda i konstituisanje novih organa Fonda, u skladu sa Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o manjinskim pravima i slobodama („Službeni list CG“, broj 31/17), doprinijeti boljoj selekciji projekata, većoj transparentnosti i efikasnosti procedura po kojima se vrši raspodjela sredstava, o čemu se mora dodatno voditi računa i zbog dosadašnjih sedam presuda Upravnog suda kojima su poništene odluke o raspodjeli sredstava Fonda.

Skupština Crne Gore 26. saziva na Devetoj sjednici Drugog redovnog (jesenjeg) zasijedanja u 2017. godini, dana 26. decembra 2017. godine, donijela je Zaključak.

8) Razmatranje dešavanja u Skupštini Crne Gore nastalih nakon sjednice Prvog vanrednog zasijedanja Skupštine u 2017. godini, održane 15. februara 2017. godine

Odbor za ljudska prava i slobode je, povodom razmatranja dešavanja u Skupštini Crne Gore nastalih nakon sjednice Prvog vanrednog zasijedanja Skupštine u 2017. godini, održane 15. februara 2017. godine, jednoglasno (sa šest glasova „za“) donio sledeći

ZAKLJUČAK:

1. Odbor za ljudska prava i slobode oštro osuđuje ponašanje pojedinih poslanika Demokratskog fronta u Skupštini Crne Gore nakon sjednice Prvog vanrednog zasijedanja Skupštine u 2017. godini, održane 15. februara 2017. godine na kojoj je dato odobrenje za pokretanje krivičnog postupka i određivanje pritvora za poslanike Demokratskog fronta Andriju Mandića i Milana Kneževića.

- Odbor ocjenjuje da agresivno, nasilničko i neprimjereno ponašanje dijela poslanika Demokratskog fronta, fizički nasrtaji na poslanike Demokratske partije socijalista i korišćenje uvredljivih izraza, uključujući uvrede po osnovu nacionalne i vjerske pripadnosti, invaliditeta i drugih ličnih svojstava, predstavljaju grubo kršenje standarda i praksi u zaštiti ljudskih prava. Odbor smatra da je prikazano ponašanje nedopustivo i neprihvatljivo u demokratskom društvu, a pogotovo je za osudu ukoliko je manifestovano od strane poslanika, predstavnika naroda, koji su shodno članu 6 stav 1 Etičkog kodeksa poslanika dužni da u vršenju funkcije sa najvećom pažnjom i osjećajem vlastite odgovornosti poštuju ličnost svakog pojedinca i Skupštinu, izbjegavajući svaki postupak koji može narušiti njihov integritet i dostojanstvo.
2. Odbor osuđuje ponašanje pojedinih poslanika Demokratskog fronta nakon sjednice Prvog vanrednog zasijedanja Skupštine u 2017. godini kojim je očigledno povrijeđeno pravo poslanika Demokratske partije socijalista na dostojanstvo, ugled i čast, jer uvrede koje su uputili pojedini poslanici Demokratskog fronta predstavljaju zloupotrebu slobode izražavanja i ne odražavaju kulturu dijaloga.
Odbor podsjeća da je, u skladu sa članom 6 stav 3 Ustava Crne Gore, svako obavezan da poštuje prava i slobode drugih, a da se članom 47 Ustava svakom garantuje sloboda izražavanja govorom, pisanom riječju, slikom ili na drugi način, ali se pravo na slobodu izražavanja može ograničiti samo pravom drugoga na dostojanstvo, ugled i čast i ako se ugrožava javni moral ili bezbjednost Crne Gore.
I pored toga što se od poslanika, kao predstavnika građana očekuje da se više od svih zalažu za demokratiju, vladavinu prava, poštovanje ljudskih prava i sloboda, toleranciju, međusobno uvažavanje i razumijevanje, pojedini poslanici Demokratskog fronta su pred očima cjelokupne crnogorske javnosti, a i međunarodne zajednice, prikazali nedostojno ponašanje koje treba osuditi i sankcionisati svim raspoloživim zakonskim sredstvima.
 3. Odbor za ljudska prava i slobode, kao radno tijelo nadležno za nadzor nad primjenom i praćenjem poštovanja Etičkog kodeksa poslanika, od njegovog usvajanja uočava manjkavost normi Kodeksa i nedjelotvornost njegove primjene.
Nedjelotvornost primjene Kodeksa nameće potrebu izmjena i dopuna Etičkog kodeksa poslanika, te stoga Odbor poziva Kolegijum predsjednika Skupštine da preduzme aktivnosti na izmjenama i dopunama ovog akta u cilju njegove efikasnije primjene u praksi.
 4. Odbor konstatuje da, iako su crnogorski mediji ažurno izvještavali o događajima nastalim nakon sjednice Prvog vanrednog zasijedanja Skupštine u 2017. godini, Sindikat medija osudio ponašanje poslanika i obezbjeđenja u Skupštini Crne Gore prema medijskom radniku, izostala je očekivana osuda fizičkih i verbalnih napada na poslanike Demokratske partije socijalista kojima je svjedok bila cijela crnogorska javnost.
 5. Iznenaduje „muk“ brojnih nevladinih organizacija za zaštitu ljudskih prava koje se ovog puta nijesu oglasile i osudile neprimjereno ponašanje poslanika Demokratskog fronta u Skupštini 15. februara 2017. godine, a koje se svako malo oglašavaju povodom aktuelnih dešavanja u crnogorskoj javnosti.
 6. Kontinuiranim prenošenjem retorike i ponašanja sa ulice od strane poslanika Demokratskog fronta u Skupštinu Crne Gore narušava se integritet Skupštine kao institucije i autoritet ostalih poslanika, čime se nanosi šteta demokratskim procesima i ometa napredak države u evroatlantskim integracijama. Odbor apeluje na poštovanje ljudskih prava, kulturu dijaloga i toleranciju u Skupštini, svim drugim institucijama i cjelokupnom crnogorskom društvu.
Odbor je uvjeren da će uslijediti efikasna, na Ustavu i zakonu zasnovana reakcija nadležnih organa povodom konkretnog slučaja.

Zaključak Odbora dostavljen je Kolegijumu Predsjednika Skupštine Crne Gore, a medijima je upućeno Saopštenje.

9) Strategija za socijalnu inkluziju Roma i Egipćana u Crnoj Gori 2016-2020. s Akcionim planom za sprovođenje Strategije za 2017. godinu i Izvještajem o realizaciji Akcionog plana u 2016. godini

Povodom razmatranja Strategije za socijalnu inkluziju Roma i Egipćana u Crnoj Gori 2016-2020. s Akcionim planom za sprovođenje Strategije za 2017. godinu i Izvještajem o realizaciji Akcionog plana u 2016. godini, Odbor za ljudska prava i slobode je jednoglasno (sa šest glasova "za") donio sledeći

ZAKLJUČAK:

1. Iako su Romi, po ocjeni iz Izvještaja Evropske komisije, najugroženija i najdiskriminisanija zajednica u različitim oblastima života, Odbor za ljudska prava i slobode pozdravlja ogromne napore koje Crna Gora preduzima na poboljšanju položaja Roma zbog čega bi mogla „držati lekcije“ mnogim drugim razvijenijim državama.

Brojne i kontinuirane su aktivnosti koje nadležni državni organi, u saradnji sa organima lokalne samouprave i civilnim sektorom, preduzimaju u oblasti obrazovanja, stanovanja, zdravstvene zaštite, zapošljavanja, pravnog statusa, socijalnog statusa i porodične zaštite i kulture, identiteta i informisanja pripadnika romske i egipćanske populacije, što rezultira vidljivim i mjerljivim napretkom u položaju Roma i Egipćana u Crnoj Gori.

Međutim, radi daljeg unapređenja njihovog položaja treba obezbijediti bolju koordinaciju aktivnosti svih subjekata koji se bave poboljšanjem položaja Roma i Egipćana u Crnoj Gori

2. U obrazovanju romske i egipćanske populacije Odbor za ljudska prava i slobode pozdravlja ostvareni napredak, prepoznat od svih učesnika sjednice, o čemu svjedoče podaci da je u školskoj 2016/17. godini u predškolske ustanove upisano 103 djece, u osnovne škole 1.622 učenika, u srednje škole 112 učenika, dok je na fakultetima akademske 2016/2017. upisano 20 studenata romske i egipćanske populacije.

Za pohvalu je implementacija programa stipendiranja Roma i Egipćana po kojem srednjoškolci dobijaju mjesečne stipendije od 60 eura, a studenti u iznosu od 150 eura, za šta Ministarstvo za ljudska i manjinska prava godišnje opredijeli 80.000 eura, radi motivacije za nastavak školovanja, jer su stope odustajanja od školovanja i dalje visoke, čak 69% Roma napušta školovanje poslije osnovne škole. U cilju motivacije za nastavak školovanja, ali i zbog što brže integracije pripadnika romske i egipćanske populacije u sve tokove društvenog života, Ministarstvo redovno finansira i organizuje ljetovanja i zimovanja za učenike šestog, sedmog i osmog razreda.

Odbor podstiče nadležne državne organe da, u saradnji sa civilnim sektorom i predstavnicima romske zajednice, nastave sprovođenje kampanja, stipendiranje, raspodjelu besplatnih udžbenika i školskog pribora i druge aktivnosti usmjerene na postizanje većeg obuhvata romske i egipćanske djece na svim nivoima obrazovanja, jer je to ključni preduslov za njihovo uključivanje u sve tokove društvenog života.

3. Odbor pohvaljuje aktivnosti preduzete u zdravstvenoj zaštiti pripadnika romske i egipćanske populacije i naglašava značaj godišnjih preventivnih pregleda, imunizacije djece i edukativnih radionica koje doprinose jačanju svijesti o potrebi čuvanja zdravlja.

Takođe, Odbor pohvaljuje angažovanje medijatora u socijalnoj inkluziji Roma i Egipćana za koje očekuje da će biti kvalitetna spona između romske i egipćanske populacije i državnih institucija.

4. Polazeći od činjenice da je 95,23% pripadnika romske i egipćanske populacije sa evidencije Zavoda za zapošljavanje bez zanimanja i stručne spreme, što utiče na visoku stopu njihove nezaposlenosti, Odbor preporučuje intenziviranje javnih kampanja usmjerenih na promociju važnosti obrazovanja i smanjenje broja ranih ugovorenih brakova utemeljenih u romskoj kulturi i tradiciji.

Odbor prepoznaje ostvarene rezultate u zapošljavanju, o čemu svjedoče podaci da je u 2016. u programe aktivne politike zapošljavanja uključeno 22 pripadnika ove populacije, u sedam lokalnih javnih radova osam lica, u državni javni rad „Neka bude čisto“ 10 pripadnika romske i egipćanske populacije, a na sezonskim poslovima zaposlena su 62 lica.

Ohrabruje informacija da će Zavod za zapošljavanje u 2017. godini za aktivne politike zapošljavanja izdvojiti 2,8 miliona eura, od čega 50.000 eura za Rome, kao i da će Zavod biti korisnik sredstava iz operativnog programa „Razvoj ljudskih resursa 2012-2013“ koji se finansira iz IPA IV komponente i kroz realizaciju projekata ukupne vrijednosti 85.000 eura doprinijeće i zapošljavanju Roma.

5. S obzirom da je regulisanje pravnog statusa osnov za ostvarivanje svih drugih prava, Odbor pohvaljuje aktivnosti Ministarstva unutrašnjih poslova, UNHCR-a i nevladine organizacije „Pravni centar“ preduzete u cilju regulisanja pravnog statusa raseljenih i interno-raseljenih lica u Crnoj Gori, čijim djelovanjem je u periodu od 7. novembra 2009. go 1. juna 2017. od 14. 371 zahtjeva za odobravanje stalnog nastanjenja i privremenog boravka do tri godine riješeno 13.866 zahtjeva, dok je za 505 zahtjeva postupak u toku.
6. Odbor pozdravlja aktivnosti na izgradnji socijalnih stanova preduzete u okviru Regionalnog stambenog programa i IPA projekta koje su rezultirale izgradnjom 48 stambenih jedinica u Kampu Konik i 62 stambene jedinice u Nikšiću, dok se privodi kraju izgradnja dodatnih 120 stambenih jedinica u Kampu Konik. Odbor izražava uvjerenje da će se završetkom 94 stambene jedinice u Beranama i dodatne 51 stambene jedinice u Kampu Konik u značajnoj mjeri riješiti preostali problemi ove populacije u oblasti stanovanja.
S obzirom da je u proteklom periodu veća pažnja bila usmjerena na rješavanje stambenih potreba raseljenih i interno-raseljenih Roma, Odbor preporučuje da se ubuduće više aktivnosti usmjeri na domicilne Rome.
7. U cilju rješavanja problema prosjačenja i ranih ugovorenih brakova Odbor preporučuje multidisciplinarni pristup, kontinuiranu i koordiniranu saradnju državnih organa, lokalnih samouprava i nevladinog sektora kako bi se zajedničkim djelovanjem doprinijelo podizanju nivoa svijesti šire javnosti, a prvenstveno pripadnika romske zajednice o štetnosti ovih pojava.
Odbor pozdravlja najavljenju realizaciju kampanje o sprečavanju ugovorenih brakova i nasilja u porodici Ministarstva za ljudska i manjinska prava u saradnji sa UNICEF-om i Crvenim krstom.
8. U vezi sa ocjenom iz Izvještaja Evropske komisije da su Romi i dalje nedovoljno zastupljeni u politici, da ne postoji politička partija Roma, a da svoje učešće ostvaraju kroz građanske partije, predstavnici Roma su ocijenili da bi definisanje cenzusa za Rome u Zakonu o izboru odbornika i poslanika na način na koji je utvrđen cenzus za hrvatsku manjinu bio dobar početni korak, za šta je koordinator Programa ljudskih prava u NVO „Građanska alijansa“ najavio da će Skupštini Crne Gore uskoro dostaviti inicijativu za političku afirmaciju i predstavljanje Roma.
9. Odbor je zaključio da tradicionalni odnos većine prema Romima nije dobar i treba ga mijenjati, kao i tradiciju Roma. Takođe, iako je mnogo urađeno, ima prostora za dalji rad, a za poboljšanje položaja Roma ključno je školovanje, zapošljavanje i stanovanje.
10. Odbor za ljudska prava i slobode će, u okviru kontrolne i nadzorne uloge, pratiti realizaciju aktivnosti i mjera definisanih Akcionim planom za sprovođenje Strategije za socijalnu inkluziju Roma i Egipćana u Crnoj Gori za 2017. godinu, kao i realizaciju ovog Zaključka.
11. Odbor za ljudska prava i slobode Skupštine Crne Gore će dostaviti Zaključak Kolegijumu predsjednika Skupštine Crne Gore, na upoznavanje i Ministarstvu za ljudska i manjinska prava, Ministarstvu rada i socijalnog staranja i Ministarstvu prosvjete, na dalji postupak.

10) Strategija za integraciju lica sa invaliditetom u Crnoj Gori 2016-2020. s Akcionim planom za sprovođenje Strategije za 2016/2017. godinu i Strategija za zaštitu lica sa invaliditetom od diskriminacije i promociju jednakosti za period 2017-2021. godine s Akcionim planom za 2017. i 2018. godinu, sa Dopisom NVO-a osoba sa invaliditetom, br. 00-63-8/17-25 od 23. juna 2017. godine

Povodom razmatranja Strategije za integraciju lica sa invaliditetom u Crnoj Gori 2016-2020. s Akcionim planom za sprovođenje Strategije za 2016/2017. godinu i Strategije za zaštitu lica sa invaliditetom od diskriminacije i promociju jednakosti za period 2017-2021. godine s Akcionim planom za 2017. i 2018. godinu, sa Dopisom NVO-a osoba sa invaliditetom, br. 00-63-8/17-25 od 23. juna 2017. godine, Odbor za ljudska prava i slobode je jednoglasno (sa šest glasova “za”) donio sledeći

ZAKLJUČAK:

1. Odbor za ljudska prava i slobode pozdravlja brojne i kontinuirane aktivnosti koje nadležni državni organi preduzimaju u oblasti pristupačnosti, participacije, jednakosti, zapošljavanja, obrazovanja i obuka, socijalne zaštite i zdravstva, što rezultira vidljivim poboljšanjem položaja osoba sa invaliditetom u crnogorskom društvu i doprinosi njihovoj inkluziji.
2. Odbor ohrabruje nadležne državne organe da u saradnji sa organima lokalnih samouprava ubrzaju aktivnosti i ulože dodatne napore na prilagođavanju objekata u javnoj upotrebi za pristup i kretanje lica sa invaliditetom i lica smanjene pokretljivosti kako bi se doprinijelo daljem poboljšanju kvaliteta njihovog života. Odbor smatra da prioritet treba da bude prilagođavanje obrazovnih i zdravstvenih ustanova.
Odbor će, u okviru kontrolne i nadzorne uloge, nastaviti da prati aktivnosti u ovoj oblasti i u skladu sa Planom za 2017. godinu razmotriti Informaciju o realizaciji Akcionog plana za prilagođavanje objekata u javnoj upotrebi za pristup, kretanje i upotrebu licima smanjene pokretljivosti za 2014. godinu.
3. Odbor izražava uvjerenje da će se primjenom nedavno usvojenog Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zabrani diskriminacije kojim su pooštrene kazne za učinjenu diskriminaciju, kao i adekvatnom primjenom Zakona o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom obezbijediti potpuna zaštita od diskriminacije i uživanje jednakih prava u svim oblastima života licima sa invaliditetom. Odbor se nada da će visoke kazne propisane ovim Zakonima djelovati preventivno i odvraćajuće i da će svijest građana o zabrani diskriminacije svakim danom biti veća.
4. Odbor za ljudska prava i slobode izražava očekivanje da će preporuke za usklađivanje 34 zakona, utvrđene Analizom usklađenosti zakonodavstva u Crnoj Gori sa Zakonom o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom i Konvencijom UN o pravima osoba sa invaliditetom, sačinjenom na osnovu Zaključka Skupštine Crne Gore, donesenog na predlog ovog Odbora, biti adekvatno inkorporirane prilikom pripreme izmjena i dopuna relevantnog zakonodavstva.
Odbor će, u skladu sa Planom aktivnosti za 2017. godinu, održavanjem tematske sjednice na kojoj će analizirati realizaciju Zaključka Skupštine Crne Gore, donesenog povodom usvajanja Zakona o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom, ispratiti ovaj proces.
5. Odbor konstatuje da se preduzimaju određene aktivnosti na zapošljavanju osoba sa invaliditetom, o čemu svjedoči podatak da je u 2016. zaposleno 245 lica sa invaliditetom kod 181 poslodavca. Takođe, za realizaciju programa profesionalne rehabilitacije i zapošljavanja lica sa invaliditetom u 2016. godini utrošeno je 3.045.339 eura i realizovana su 53 projekta profesionalne rehabilitacije, aktivne politike zapošljavanja i zapošljavanja lica sa invaliditetom za šta je utrošeno 982.695 eura.
S obzirom da je i dalje veća spremnost poslodavaca da uplaćuju posebne doprinose u Fond za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje lica sa invaliditetom, Odbor apeluje na poslodavce da u većem stepenu zapošljavaju ova lica i iskoriste subvencije definisane Zakonom o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju lica sa invaliditetom, čija svrha je da omogući njihovo lakše zapošljavanje, a ne da se uplaćuju sredstva u Fond.
6. Odbor pozdravlja aktivnosti u okviru reforme sistema socijalne i dječje zaštite i poboljšanje položaja djece sa smetnjama u razvoju, čemu je doprinijelo i otvaranje dnevnih centara u 11 opština u Crnoj Gori, kao i uključivanje djece sa smetnjama u razvoju u vaspitno-obrazovni proces. Pohvaljuje se otvaranje odjeljenja za autizam u decembru 2016. godine prilikom obilježavanja 40 godina rada Zavoda „Komanski most“.
Odbor podstiče nadležne institucije da, u skladu sa mogućnostima i raspoloživim finansijskim sredstvima, ulože dodatne napore na realizaciji aktivnosti u uspostavljanju usluga socijalne i dječje zaštite na lokalnom nivou, prvenstveno dnevnih centara za djecu sa smetnjama u razvoju.
Odbor pozdravlja u oblasti obrazovanja održavanje regionalnih obuka i edukativnih prezentacija za predstavnike stručnih službi osnovnih škola sa ciljem da instruktivno-edukativni materijal za inkluzivan rad i učenje nađe svoju praktičnu primjenu, kao i održavanje pet akreditovanih seminara iz oblasti inkluzivnog obrazovanja, a u resursnim centrima sprovođenje programa rane intervencije. Takođe i, radi promocije i podrške inkluzivnom obrazovanju, formiranje inkluzivnih aktiva na nacionalnom i regionalnom nivou i izradu inkluzivnog portala.
Odbor preporučuje nadležnim subjektima da više pažnje usmjere na poboljšanje kvaliteta inkluzivnog obrazovanja i zdravstvene zaštite za lica sa invaliditetom.
7. Odbor za ljudska prava i slobode ukazuje na potrebu kontinuirane saradnje nadležnih državnih organa, organa lokalne samouprave i nevladinih organizacija u cilju daljeg unapređenja položaja osoba sa invaliditetom u Crnoj Gori i njihovog uključivanja u sve oblasti društvenog života na ravnopravnoj osnovi. Odbor izražava spremnost da i ubuduće učestvuje u ovom procesu, u skladu sa svojim nadležnostima.

8. Povodom Dopisa NVO-a osoba sa invaliditetom, br.00-63-8/17-25 od 23. juna 2017. godine, a u vezi sa Zaključkom Skupštine Crne Gore, broj 23-2/17-1/9 EPA 152 XXVI, od 2. juna 2017. donesenim povodom razmatranja Predloga zakona o izmjenama i dopunama Zakona o nevladinim organizacijama, Odbor za ljudska prava i slobode zahtijeva od Generalnog sekretara Skupštine Crne Gore i Odsjeka za istraživanje, analizu, biblioteku i dokumentaciju da se izradi istraživački rad koji će sadržati analizu statusa organizacija osoba s invaliditetom uzimajući u obzir uporedno zakonodavstvo i druge relevantne propise koji definišu status organizacija osoba s invaliditetom u regionu i zemljama Evropske unije, kao i analizu propisa kojima se definišu način i uslovi za sticanje statusa organizacija osoba s invaliditetom, kao organizacija od posebnog društvenog značaja, sistemsko finansiranje tih organizacija na godišnjem nivou i druga pitanja od interesa za njihov rad i djelovanje. Rok za dostavljanje Istraživačkog rada Odboru za ljudska prava i slobode je 30. septembar 2017. Takođe, Odbor smatra potrebnim da resorna ministarstva na cjelovit i sveobuhvatan način sagledaju zahtjeve NVO-a osoba sa invaliditetom, sadržane u pomenutom Dopisu (u Prilogu). Nakon dobijanja Istraživačkog rada i informacija od strane resornih ministarstava, Odbor planira da u IV kvartalu 2017. godine održi konsultativno saslušanje i uz učešće svih relevantnih subjekata detaljno sagleda potrebu eventualne pripreme predloga zakonskog rješenja kojim bi se sistemski riješilo pitanje funkcionisanja organizacija osoba sa invaliditetom u Crnoj Gori.
9. Odbor za ljudska prava i slobode će, u okviru kontrolne i nadzorne uloge, pratiti realizaciju aktivnosti i mjera definisanih Akcionim planom za sprovođenje Strategije za integraciju lica sa invaliditetom u Crnoj Gori za 2016/2017. godinu, Akcionim planom za sprovođenje Strategije za zaštitu lica sa invaliditetom i promociju jednakosti za 2017. i 2018. godinu, kao i realizaciju ovog Zaključka.
10. Odbor za ljudska prava i slobode Skupštine Crne Gore će dostaviti Zaključak Kolegijumu predsjednika Skupštine Crne Gore, Savezu slijepih Crne Gore, na upoznavanje i Ministarstvu rada i socijalnog staranja, Ministarstvu za ljudska i manjinska prava, Ministarstvu prosvjete, Ministarstvu javne uprave i Generalnom sekretaru Skupštine Crne Gore, na dalji postupak.

11) Strategija za prevenciju i zaštitu djece od nasilja sa Akcionim planom za period 2017-2021. godina

Povodom razmatranja Strategije za prevenciju i zaštitu djece od nasilja sa Akcionim planom za period 2017-2021. godina, Odbor za ljudska prava i slobode je jednoglasno (sa šest glasova „za“) donio sledeći

ZAKLJUČAK:

1. Odbor za ljudska prava i slobode pozdravlja donošenje prve Strategije za prevenciju i zaštitu djece od nasilja sa Akcionim planom 2017-2021. godina. Odbor ocjenjuje da je Strategija sveobuhvatna, sa definisanim ključnim institucijama zaduženim za realizaciju aktivnosti, realno postavljenim ciljevima i jasno utvrđenim očekivanim ishodima.
2. Odbor pohvaljuje pristup i metodologiju izrade Strategije, koja je zasnovana na međunarodnim standardima ljudskih prava i ključnim načelima Konvencije UN o pravima djeteta- pravo na život, zabrana diskriminacije, princip participacije i najbolji interes djeteta. Takođe, Odbor izražava uvjerenje da će realizacijom ove kvalitetne Strategije, koja je dobila pohvale od svih učesnika sjednice, kroz godišnje akcione planove, biti ispravljene nepravde prema djeci.
3. Odbor ocjenjuje da kvalitetu Strategije doprinosi i sveobuhvatan multisektorski pristup u prevenciji i zaštiti djece od svih oblika nasilja i u svim okruženjima, a ne samo od nasilja u porodici, kao što je do sada bila praksa.
4. Zabrinjavaju podaci na osnovu poslednjeg istraživanja UNICEF-a i IPSOS-a, iz januara ove godine, koji ukazuju da više od polovine građana Crne Gore vjeruje da je fizičko kažnjavanje djece ponekad opravdano, dok skoro trećina smatra da nastavnici u određenim situacijama treba da upotrebljavaju metode poput vikanja

na učenike, kažnjavanja, vrijeđanja i udaranja u cilju disciplinovanja djece. Takođe, zabrinjavajući je podatak koji se odnosi na rane prisilne brakove po kojima u brak prije navršene 15. godine stupa 18% djevojčica u romskim i egipćanskim naseljima, a 0,5% djevojčica iz opšte populacije.

Za promjenu ovakvog stanja, ključno je razvijanje svijesti o pravima djeteta, čemu značajno doprinose kampanje koje realizuju Vlada Crne Gore i UNICEF, a kojima podršku pruža i Odbor.

5. Članovi Odbora su uvjereni da će se realizacijom šest specifičnih ciljeva Strategije, koji podrazumijevaju: unapređenje zakonodavstva i sprovođenje politika koje djecu štite od svih oblika nasilja; unapređenje institucionalnog okvira za profesionalnu, kvalitetnu i efikasniju brigu i zaštitu djeteta; osnaživanje Uprave policije i pravosudnog sistema za zaštitu djece od nasilja i za rad u najboljem interesu djeteta; pokretanje promjena u društvenim normama koje prihvataju, opraštaju ili ignorišu nasilje; razvijanje životnih vještina i otpornosti kod djece kako bi se spriječilo nasilje i njegove posljedice i kreiranje sistema za monitoring, evaluaciju i istraživanje, doprinijeti daljem unapređenju prava djeteta u Crnoj Gori, u skladu sa standardima definisanim Konvencijom UN o pravima djeteta.
6. Odbor pozdravlja brojne i kontinuirane aktivnosti koje nadležni državni organi realizuju u saradnji sa nevladinim organizacijama i uz podršku međunarodnih partnera, prvenstveno UNICEF-a.
Međutim, Odbor ocjenjuje da odgovor nadležnih institucija i njihovi kapaciteti da pruže efikasnu prevenciju i zaštitu djece od nasilja, zlostavljanja i zanemarivanja kroz integrativni pristup i partnerstvo i dalje predstavljaju izazov.
Stoga, Odbor ohrabruje nadležne organe da ojačaju i prodube međusobnu saradnju, kao i saradnju sa nevladinim organizacijama koje posjeduju znanja, vještine i ekspertizu u ovoj oblasti, kako bi se sinhronizovanim aktivnostima doprinijelo realizaciji ciljeva definisanih Strategijom.
7. Zaštita djece od nasilja i eksploatacije podrazumijeva nepodijeljen proaktivni pristup nadležnih resora i zahtijeva hitnost u postupanju. Potrebno je prilagoditi stavove, ponašanja i društvene norme, a potrebni su sveobuhvatniji i objedinjeni podaci kako bi se svi oblici nasilja nad djecom učinili vidljivim i politike kreirale na osnovu preciznih podataka.
8. Imajući u vidu važnost finansijskih sredstava za realizaciju svih politika, Odbor posebno pohvaljuje činjenicu da su sredstva za realizaciju Strategije jasno planirana, pri čemu će se dio obezbjeđivati u budžetu Crne Gore, a ostatak iz drugih izvora, na čemu će zajednički raditi svi subjekti zaduženi za realizaciju Strategije.
9. Odbor za ljudska prava i slobode će, u okviru kontrolne i nadzorne uloge, pratiti realizaciju aktivnosti i mjera definisanih Akcionim planom za sprovođenje Strategije za prevenciju i zaštitu djece od nasilja 2017-2021. godina, kao i realizaciju ovog Zaključka.
10. Odbor za ljudska prava i slobode Skupštine Crne Gore će Zaključak dostaviti Ministarstvu rada i socijalnog staranja, Ministarstvu zdravlja, Ministarstvu prosvjete, Ministarstvu pravde, Ministarstvu za ljudska i manjinska prava, Ministarstvu finansija, Ministarstvu unutrašnjih poslova i Zaštitniku ljudskih prava i sloboda Crne Gore na dalji postupak i Kolegijumu Predsjednika Skupštine Crne Gore, Predstavništvu UNICEF-a u Crnoj Gori, Delegaciji Evropske unije u Crnoj Gori i NVO "Centar za prava djeteta", na upoznavanje.

12) Alternativni izvještaj Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore o Drugom i Trećem periodičnom izvještaju Crne Gore o primjeni Konvencije Ujedinjenih nacija o pravima djeteta i Izvještaj Zlatnih savjetnika Zaštitnika o implementaciji preporuka UN Komiteta za prava djeteta

Povodom razmatranja Alternativnog izvještaja Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore o Drugom i Trećem periodičnom izvještaju Crne Gore o primjeni Konvencije Ujedinjenih nacija o pravima djeteta i Izvještaja Zlatnih savjetnika Zaštitnika o implementaciji preporuka UN Komiteta za prava djeteta, Odbor za ljudska prava i slobode je jednoglasno (sa šest glasova „za“) donio sledeći

ZAKLJUČAK:

1. Odbor za ljudska prava i slobode konstatuje da je Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore u Alternativnom izvještaju, koji prati strukturu Drugog i Trećeg periodičnog izvještaja Crne Gore o primjeni Konvencije UN o pravima djeteta saglasan sa mnogim navodima iz državnog izvještaja, a neslaganja i primjedbe se odnose na djelove koji nijesu u skladu sa njegovim saznanjima i stavovima, kao i na odstupanja od preporučenih standarda u nekim oblastima.
2. Odbor za ljudska prava i slobode smatra ohrabrujućim što su Komitetu UN za prava djeteta upućena četiri izvještaja iz Crne Gore- Drugi i Treći periodični izvještaj Crne Gore, Alternativni izvještaj Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore sa Izvještajem Zlatnih savjetnika Zaštitnika, Izvještaj UNICEF-a i Izvještaj NVO "Centar za prava djeteta", što svjedoči da se pravima djeteta u Crnoj Gori posvećuje posebna pažnja. Odbor cijeni da će Komitet UN za prava djeteta na osnovu podataka sadržanih u navedenim izvještajima steći realnu sliku o zaštiti prava djeteta u Crnoj Gori i u svojim zapažanjima dati dragocjene preporuke za dalje unapređenje stanja.
3. Odbor za ljudska prava i slobode ohrabruje nadležne organe da u saradnji sa civilnim sektorom i uz podršku međunarodnih organizacija, prvenstveno UNICEF-a, nastave sa preduzimanjem koordiniranih aktivnosti kako bi se obezbijedila cjelovitost i koherentnost politike prema djeci, a sve u cilju unapređenja prava djeteta i stvaranja društvenog ambijenta prepoznatog kao prijateljsko okruženje za djecu.
4. Uz pohvale za ostvareni napredak u oblasti prava djeteta, koji je postignut zahvaljujući multisektorskom pristupu i saradnji nadležnih državnih organa i institucija sa civilnim sektorom i međunarodnim organizacijama, ocijenjeno je da je u narednom periodu potrebno više napora uložiti u implementaciju kvalitetnog zakonodavstva, usklađenog sa međunarodnim standardima, kako bi se u potpunosti dostigli standardi definisani Konvencijom UN o pravima djeteta.
5. Odbor ocjenjuje da se samo multisektorskim pristupom rješavanju problema u kojem će učestvovati državni organi, institucija Zaštitnika, međunarodne i nevladine organizacije može napraviti veliki iskorak u unapređenju prava djeteta. Stoga, Odbor poziva sve nadležne subjekte da preduzmu aktivnosti na razvijanju svijesti djece, njihovih roditelja, profesionalaca koji rade sa djecom, ali i cjelokupne javnosti o pravima djeteta. Takođe, Odbor ohrabruje državne institucije da ojačaju kapacitete za preduzimanje mjera na prevenciji i zaštiti djece od svih oblika nasilja.
6. Povodom prisutnog problema vršnjačkog nasilja i potrebe za jačanjem psihološko-pedagoških službi u školama, ali i snaženja svih drugih službi koje rade sa djecom, Odbor predlaže da se posebnom analizom utvrdi da li je realno potrebno da se u svakoj školi razvijaju takve službe ili da se osnuje jedinstveni centar u kojem bi pored psihologa, pedagoga djelovali i stručnjaci iz oblasti socijalne zaštite djece.
7. Odbor smatra neophodnim posjedovanje sveobuhvatnijih podataka o djeci, kako bi se svi oblici nasilja nad djecom učinili vidljivim i politike u toj oblasti kreirale na osnovu preciznih podataka. S obzirom da problem predstavljaju različiti modeli prikupljanja podataka od strane nadležnih organa, što onemogućava njihovu uporednu analizu i razmjenu, neophodno je unaprijediti sistem prikupljanja podataka čime bi se omogućila kvalitetna procjena uticaja na sve oblasti obuhvaćene Konvencijom i njenim protokolima.
8. Zaštita djece od svih oblika nasilja i eksploatacije zahtijeva proaktivniji pristup svih nadležnih institucija kao i hitnost u postupanju, zbog čega Odbor očekuje takvo djelovanje u narednom periodu.
9. Članovi Odbora i ostali učesnici sjednice su se saglasili da bi Savjet za prava djeteta trebao biti aktivniji. Odbor pozdravlja informaciju saopštenu na sjednici da je instituciji Zaštitnika upućen poziv da delegira svog predstavnika u Savjetu za prava djeteta. Ocijenjeno je poželjnim da Savjet u svoj sastav uključi i predstavnika Odbora za ljudska prava i slobode, kako bi se doprinijelo kvalitetnijem radu ovog tijela. Takođe, potrebno je razmotriti predlog Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore o potrebi uključivanja većeg broja djece u ovaj Savjet.
10. Potvrđujući da je napredak u oblasti prava djeteta evidentan, što je prepoznato od svih učesnika sjednice, Odbor se nada da će se konstatacija "da napredujemo, ali ima još posla", što skorije izbaciti iz upotrebe i da ćemo dostići standarde utvrđene Konvencijom UN o pravima djeteta, na zadovoljstvo svih građana Crne Gore, a prvenstveno naše djece kojima „dugujemo najbolje što imamo“.
11. Odbor za ljudska prava i slobode Skupštine Crne Gore će Zaključak dostaviti Zaštitniku ljudskih prava i sloboda Crne Gore i Ministarstvu rada i socijalnog staranja, na dalji postupak i Kolegijumu Predsjednika Skupštine Crne Gore, Predstavništvu UNICEF-a u Crnoj Gori, Delegaciji Evropske unije u Crnoj Gori i NVO "Centar za prava djeteta", na upoznavanje.

13) Informacija o zaštiti od diskriminacije sa stanovišta djelovanja institucije Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore za period 1.01-30.06.2017. godine

Povodom razmatranja Informacije o zaštiti od diskriminacije sa stanovišta djelovanja institucije Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore za period 1.01-30.06.2017. godine, Odbor za ljudska prava i slobode je jednoglasno (sa šest glasova „za“) donio sledeći

ZAKLJUČAK:

1. Odbor za ljudska prava i slobode konstatuje da Informacija o zaštiti od diskriminacije sa stanovišta djelovanja institucije Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore za period 1.01-30.06.2017.godine sadrži osnovne podatke o Sektoru za zaštitu od diskriminacije, ključna zapažanja i statistički pregled predmeta, intervencije u zakonodavstvu, aktivnosti na promociji ljudskih prava i jačanju kadrovskih kapaciteta ovog Sektora, kao i konkretne preporuke za poboljšanje stanja u oblasti zaštite od diskriminacije.
2. Od ukupno 64 pritužbe koje su se odnosile na diskriminaciju, Zaštitnik je u ovom izvještajnom periodu riješio 45, od čega je u 13 predmeta utvrđena povreda i date preporuke, a u tri je utvrđena povreda drugog prava i date su preporuke. Procenat riješenih predmeta i 63 preporuke u 18 predmeta ukazuju na poboljšanje efikasnosti i postupanja institucije Zaštitnika po pritužbama građana i pravnih lica.
3. Odbor za ljudska prava i slobode izražava zabrinutost zbog neodgovornog odnosa pojedinih organa, prvenstveno onih zaduženih za finansije, prema zahtjevima Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore za dostavljanjem izjašnjenja i potrebne dokumentacije u postupanju po pritužbama, kao i zbog njihovog odnosa prema preporukama Zaštitnika.
4. Odbor za ljudska prava i slobode još jednom izražava zabrinutost što i pored velikog broja sugestija ovog Odbora i Zaključaka Skupštine Crne Gore donesenih povodom Izvještaja o radu Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore za 2014, 2015. i 2016. godinu, objavljenih u „Službenom listu CG“, br. 3/16, 2/17 i 30/17 još uvijek ne funkcioniše elektronska evidencija slučajeva diskriminacije propisana članom 33 Zakona o zabrani diskriminacije, usvojenim 2010. godine. Odbor ponovo apeluje na nadležne organe da bez odlaganja sprovedu aktivnosti na uspostavljanju elektronske evidencije i stvaranju uslova za efikasnu primjenu Zakona, jer je vođenje posebnih evidencija o slučajevima diskriminacije kao zakonska obaveza nužno, ne samo radi kreiranja politika u određenoj oblasti u kojoj se diskriminacija ispoljava, već i radi djelotvornosti vođenja postupaka za utvrđivanje diskriminacije u kojima statistički podaci mogu predstavljati vrijedno dokazno sredstvo.
5. Odbor pozdravlja aktivnosti preduzete na obukama službenika institucije Zaštitnika i inteziviranje međunarodne saradnje kroz učešće zaposlenih na brojnim seminarima, obukama, konferencijama, kao i saradnju u okviru Evropske mreže tijela za jednakost, što doprinosi unapređenju znanja i iskustva zaposlenih i jačanju kapaciteta.
6. Odbor ukazuje na potrebu produbljivanja saradnje između svih nadležnih subjekata u oblasti zaštite od diskriminacije i na neophodnost zajedničkog i djelotvornijeg djelovanja u cilju afirmacije, promocije i zaštite ljudskih prava i sloboda, sa posebnim akcentom na zaštitu od diskriminacije, izražavajući spremnost da i ubuduće učestvuje u ovom procesu, u skladu sa svojim nadležnostima.
7. Imajući u vidu informaciju saopštenu na sjednici Odbora da stranke nedovoljno poznaju fenomen diskriminacije, kao i da ga stručna lica veoma teško prepoznaju, Odbor pozdravlja planiranu izradu Studije „Istine i zablude o diskriminaciji“ kojom bi trebalo da se doprinese jačanju svijesti građana o ovoj pojavi i lakšem prepoznavanju iste.
8. Takođe, Odbor poziva Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore da promocijom zakonodavnog okvira kojim je regulisana oblast antidiskriminacije, u saradnji sa nadležnim subjektima, uloži dodatne napore u cilju približavanja ove značajne oblasti nadležnim subjektima, ali i cjelokupnoj javnosti.
9. Odbor izražava zabrinutost zbog sve prisutnijeg govora mržnje u Crnoj Gori i smatra da na svaki pojedinačni ili kolektivni govor mržnje mora uslijediti institucionalna reakcija, jer se bez političke volje, spremnosti institucija i administrativnih kapaciteta ne mogu očekivati vidljivi učinci u ovoj oblasti. S obzirom

da nemamo jedinstvene regulatore koji bi postupali u odnosu na rad svih medija u Crnoj Gori, postojeći mehanizmi za ispitivanje povreda slobode izražavanja trebalo bi da se homogenizuju i uspostave jedinstvene standarde.

10. Odbor za ljudska prava i slobode Skupštine Crne Gore će dostaviti Zaključak Zaštitniku ljudskih prava i sloboda Crne Gore i Ministarstvu za ljudska i manjinska prava, na dalji postupak i Kolegijumu Predsjednika Skupštine Crne Gore, Ministarstvu evropskih poslova i Delegaciji Evropske unije u Crnoj Gori, na upoznavanje.

14) Konferencija Odbora za ljudska prava i slobode povodom obilježavanja Međunarodnog dana ljudskih prava na temu Prava djeteta, sa akcentom na zaštitu djece od svih vidova nasilja, u svjetlu Kampanje Vlade Crne Gore i UNICEF-a „Zaustavimo nasilje“, održana 8. decembra 2017. godine

Na Konferenciji Odbora za ljudska prava i slobode povodom obilježavanja Međunarodnog dana ljudskih prava usvojeni su sledeći

ZAKLJUČCI:

1. Učesnici Konferencije Odbora za ljudska prava i slobode povodom obilježavanja Međunarodnog dana ljudskih prava 2017. saglasni su da **ljudska prava svih nas pojedinačno treba uživati i štiti na svakom mjestu i svakog dana**, a obilježavanje Međunarodnog dana ljudskih prava samo je prilika da svima skrenemo pažnju na obavezu poštovanja ljudskih prava i sloboda, uvažavanja drugog i drugačijeg. Sigurni su da će i u narednom periodu **svi zajedno nastaviti sa brojnim aktivnostima na stvaranju društvenog ambijenta prepoznatog kao prijateljsko okruženje za djecu**.
2. Odgovor nadležnih institucija i njihovi kapaciteti da pruže efikasnu prevenciju i zaštitu djece od nasilja, zlostavljanja i zanemarivanja kroz integrativni pristup i partnerstvo i dalje predstavljaju izazov.
3. Učesnike Konferencije zabrinjavaju podaci na osnovu poslednjeg istraživanja UNICEF-a i IPSOS-a, iz januara ove godine, koji ukazuju da više od polovine građana Crne Gore vjeruje da je fizičko kažnjavanje djece ponekad opravdano, dok skoro trećina smatra da nastavnici u određenim situacijama treba da upotrebljavaju metode poput vikanja na učenike, kažnjavanja, vrijeđanja i udaranja u cilju disciplinovanja djece. Takođe, zabrinjavajući je podatak koji se odnosi na rane prisilne brakove po kojima u brak prije navršene 15. godine stupa 18% djevojčica u romskim i egipćanskim naseljima, a 0,5% djevojčica iz opšte populacije.
4. Takođe, zabrinjavaju i podaci o nasilju i nepovoljnim iskustvima tokom djetinjstva poput zanemarivanja, emotivnog, fizičkog i seksualnog zlostavljanja ili disfunkcionalnog roditeljstva koji ugrožavaju odnos djeteta i roditelja, što ima negativne posljedice za dijete, lokalnu zajednicu i cjelokupno društvo. Postoje brojni naučni dokazi koji potvrđuju da nepovoljna iskustva u djetinjstvu i slabo vezivanje djeteta za roditelje rezultiraju zdravstvenim problemima, lošijim obrazovnim postignućima, nezaposlenošću i, često, kriminalnim i nasilnim ponašanjem.
5. Indikativni su podaci kojima je pedijatrica dr Nadin Burk Haris, na Konferenciji u organizaciji Vlade i UNICEF-a od 27. februara ove godine i sastanku sa poslanicima četiri skupštinska odbora, predstavljajući svoj inovativni pristup u rješavanju problema vezanih za negativna iskustva u djetinjstvu koji sprovodi u San Francisku, ukazala na korelaciju negativnih iskustava sa lošim zdravstvenim stanjem. Prema rezultatima istraživanja sprovedenog u Americi 1999. godine, oko dvije trećine ispitanika je doživjelo makar jedno negativno iskustvo u djetinjstvu, a svaka osma osoba doživjela je četiri ili više takvih iskustava. Istakla je da podaci pokazuju da osobe koje su imale više od četiri negativna iskustva, imaju 2,2 puta veće šanse da obole od srčanih oboljenja, nego osobe bez takvih iskustava. Takođe, za ova lica postoji 12 puta veća vjerovatnoća za suicid, kao i četiri puta veća vjerovatnoća za obolijevanje od kancera ili Alchajmerove bolesti. Ukoliko se ne preduzme intervencija prema licima koja dožive šest ili više negativnih iskustava u djetinjstvu, njihov životni vijek se može smanjiti za 20 godina. Dokazano je da kod odraslih osoba koje su imale četiri ili više negativnih iskustava u djetinjstvu postoji veća sklonost ka pušenju, alkoholizmu i ranom stupanju u seksualne odnose. Djeca su posebno osjetljiva na ponovljene stresne situacije u djetinjstvu - toksični stres, koji dovodi do multisistemskih promjena u organizmu– neuroloških, imunoloških i hormonskih.

6. Na Konferenciji je ukazano na značaj odrastanja djeteta u funkcionalnoj porodici i potrebu da roditelji i njihova djeca kvalitetno provode zajedničko vrijeme jer djeca koja odrastaju u sigurnom domu izrastaju u srećne odrasle ljude i potrebu razvijanja pozitivnog roditeljstva u disfunkcionalnim porodicama u kojima je zastupljeno porodično nasilje, koje se još uvijek doživljava kao privatni a ne društveni problem.
7. Četiri vodeća principa: pravo na život, zabrana diskriminacije, princip participacije i princip najboljeg interesa djeteta Konvencije UN o pravima djeteta bili su vodeći principi prilikom sačinjavanja Strategije za prevenciju i zaštitu djece od nasilja u Crnoj Gori (2017-2021), a uvjerenje je da će realizacijom ove kvalitetne Strategije, koja je na 12. sjednici Odbora za ljudska prava i slobode prije par dana najviše pohvala dobila od predstavnika NVO sektora, kroz godišnje akcijske planove, biti ispravljene nepravde prema djeci.
8. Za zaštitu i unapređenje prava djeteta, ključno je koliko djeca, njihovi roditelji, ali i cjelokupna javnost imaju razvijenu svijest o pravima djeteta i koliko državne institucije imaju kapaciteta da preduzmu adekvatne mjere na prevenciji i zaštiti djece od nasilja, kao i na zaštiti svih njihovih prava. Integrisano funkcionisanje svih institucija na unapređenju mehanizama za ostvarivanje prava djece je ključni oslonac u zaštiti djece od nasilja i eksploatacije.
9. Za rješavanje ovog problema od učesnika Konferencije presudnim je ocijenjen moderan sistem zaštite koji bi obuhvatio zdravstvene, obrazovne ustanove, centre za socijalni rad i sport.
10. Zaštita djece od nasilja i eksploatacije podrazumijeva nepodijeljen proaktivni pristup nadležnih resora i zahtijeva hitnost u postupanju. Potrebno je prilagoditi stavove, ponašanja i društvene norme, a potrebni su i sveobuhvatniji podaci kako bi se svi oblici nasilja nad djecom učinili vidljivim i politike u toj oblasti kreirale na osnovu preciznih podataka.
11. Veliki broj slučajeva nasilja nad djecom ostaje neotkriven, zbog čega treba sprovoditi kontinuirane aktivnosti u cilju prevencije i edukacije o problemu nasilja u porodici, naročito povećanjem stope obuhvata djece ranim obrazovanjem, ali i obučavanjem vaspitača i nastavnog osoblja da prepoznaju traume kod djece i pravovremeno i adekvatno reaguju.
12. U tom smislu učesnici Konferencije važnim smatraju i **kampanje** koje su realizovali UNICEF i Vlada Crne Gore, a kojima se priključio i podršku pružio Odbor za ljudska prava i slobode. Prvenstveno kampanje: „**Govorimo o mogućnostima**”, „**Svako dijete treba porodicu**” i „**Svi u vrtić**” koje su doprinijele podizanju svijesti građana o značaju poštovanja prava djeteta, razbijanju tabua o problemima nasilja u porodicama i predrasuda, **što je i zadatak tekuće Kampanje „Zaustavimo nasilje”**.
13. Pitanje položaja djeteta značajno je s aspekta ukupnog razvoja društva, a u tome je naglašena uloga **UNICEF-a kao važnog partnera u sprovođenju politika naše države u ovoj oblasti, zbog čega im izražavamo posebnu zahvalnost**.
14. Učesnici Konferencije su prepoznali kao važnu potrebu koordiniranog i multisektorskog pristupa, uz partnerstvo nevladinih organizacija i podršku međunarodnih organizacija, zbog čega će Odbor za ljudska prava i slobode ključne aktivnosti koje se odnose na poboljšanje položaja djece i unapređenje i zaštitu njihovih prava, u svojim narednim planskim dokumentima kroz kontrolnu i nadzornu ulogu, realizovati u saradnji sa Zaštitnikom ljudskih prava i sloboda Crne Gore, resornim ministarstvima i našim međunarodnim partnerima: Savjetom Evrope, UNICEF-om, Save the children-om i nevladinim organizacijama, prepoznatljivim u ovoj oblasti. U tom pogledu za oblast zaštite djece od nasilja je bitan Izvještaj Zaštitnika.
15. Izvještaj sa Zaključcima Odbora za ljudska prava i slobode povodom obilježavanja Međunarodnog dana ljudskih prava 2017. godine Odbor će dostaviti Kolegijumu Predsjednika Skupštine Crne Gore, Ministarstvu rada i socijalnog staranja, Ministarstvu zdravlja, Ministarstvu prosvjete, Ministarstvu pravde, Ministarstvu za ljudska i manjinska prava, Ministarstvu finansija, Ministarstvu unutrašnjih poslova i učesnicima Konferencije.

Odbor će u narednom periodu, shodno Akcionom planu Skupštine za jačanje zakonodavne i kontrolne uloge („radna tijela će redovno razmatrati realizaciju zaključaka koje je prethodno usvojila Skupština, kao i sprovođenje ocjena i stavova donijetih od strane radnih tijela“) prilikom utvrđivanja plana aktivnosti Odbora za 2018. godinu planirati praćenje realizacije zaključaka Skupštine i Odbora, od strane nadležnih subjekata.

ADMINISTRATIVNI KAPACITETI ODBORA

Pravilnikom o organizaciji i sistematizaciji Službe Skupštine u Sekretarijatu Odbora za ljudska prava i slobode sistematizovana su sledeća radna mjesta: sekretar Odbora za ljudska prava i slobode, samostalni savjetnik II- saradnik (dva izvršioca) i samostalni savjetnik III- saradnik (jedan izvršilac). Radna mjesta utvrđena aktom o sistematizaciji nijesu popunjena, pa su u periodu od 1. januara do 4. jula 2017. godine Sekretarijat Odbora za ljudska prava i slobode činili sekretar Odbora i dva saradnika. Međutim, od 4. jula 2017. godine služba Odbora radi sa jednim službenikom manje, jer ne radi saradnik u Odboru- samostalni savjetnik III, koji je radio u prethodne tri godine, a koji je prešao da radi u drugi Odbor. U Sekretarijatu Odbora u periodu od jula do decembra 2017. radili su samo sekretar Odbora i jedan saradnik, kao i jedno lice angažovano po ugovoru o djelu na mjesec dana, koje nije državni službenik i nema radnog iskustva na ovim poslovima.

Ovo je, u odnosu na ostale sekretarijate odbora, već duži niz godina najmanje popunjena služba.

Uprkos svim otežavajućim okolnostima, a zahvaljujući dodatnim naporima sekretara Odbora i saradnika koji su obavljali stručne i druge poslove za potrebe predsjednika i članova Odbora, **Odbor za ljudska prava i slobode je uspio na kvalitetan način, po utvrđenoj metodologiji rada, realizovati značajan broj aktivnosti utvrđenih Planom za 2017. godinu.** Sekretar Odbora i saradnik su obavljali poslove koji se odnose na: pripremanje sjednica radnog tijela, izrađivanje izvještaja i zapisnika sa sjednica, obavljanje stručnih i drugih poslova za potrebe predsjednika i članova Odbora, proučavanje dokumenata koje je Odbor razmatrao, pripremu veoma sadržajnih informativnih pregleda o svakom aktu, davanje stručnih mišljenja o pitanjima koja su bila predmet razmatranja na sjednicama Odbora, izrađivanje tekstova usvojenih zakona i drugih akata i njihovo pripremanje za objavljivanje u „Službenom listu Crne Gore“, kao i druge poslove, po nalogu pretpostavljenih.

Iako Odbor za ljudska prava i slobode, ima namjeru da i **u narednom periodu nastavi sa realizacijom brojnih aktivnosti** koje nas očekuju na putu evropskih integracija, po već prihvaćenoj metodologiji rada, u skladu sa svojom, Poslovníkom Skupštine, definisanom nadležnošću, kao i saradnju sa državnim institucijama, međunarodnim organizacijama, nevladinim sektorom, akademskom zajednicom i medijima, a sve u cilju afirmacije, promocije, poštovanja i zaštite ljudskih prava i sloboda svih građana Crne Gore, što će biti konkretizovano u planu aktivnosti Odbora za 2018. godinu, **postavlja se pitanje realne mogućnosti rada na dosadašnji način, s obzirom na umanjene administrativne kapacitete i neadekvatnu popunjenost kadrom.**

U vezi sa tim, imajući u vidu dodatne 23 realizovane aktivnosti tokom ove godine, pored onih Planom rada utvrđenih, zaposleni u Sekretarijatu Odbora izražavaju svoju rezervisanost za održavanje istog tempa i načina rada, praćenog odgovarajućim sadržajem. Naročito zbog toga što su i do sada za realizaciju postavljenih zadataka imali mnogo sati prekovremenog rada, koji, naravno, nije plaćen.

Zbog nepovoljne organizacije, nedostatka motivacije i neadekvatne stimulacije (sekretarima Odbora je do sada za kratko vrijeme u tri navrata umanjena plata), sve ovo može dovesti i do gubljenja volje za radom na dosadašnji način.

Da je služba, zajedno sa poslanicima, radila posvećeno i ažurno, govori podatak da su na sajtu Skupštine objavljeni Plan aktivnosti Odbora za ljudska prava i slobode, Godišnji izvještaj o radu Odbora i Izvještaj o radu Odbora za ljudska prava i slobode, kao radnog tijela nadležnog za nadzor nad primjenom i praćenjem poštovanja Etičkog kodeksa poslanika za 2016. godinu. Takođe, i sadržajne informacije, zapisnici i izvještaji o svim aktivnostima ovog radnog tijela, što svjedoči o intenzivnom radu ovog Odbora. **Tokom 2017. godine na SAJT-u je postavljeno oko 520 strana teksta.**

U ovom izvještajnom periodu Sekretarijat Odbora je za potrebe predsjednika i članova Odbora pripremio 17 informativnih pregleda u kojima su sadržana stručna mišljenja o aktima koja su bila predmet razmatranja na sjednicama Odbora.

Povodom učešća predsjednika i članova Odbora na konferencijama, seminarima, sastancima sa predstavnicima međunarodnih organizacija redovno se pripremaju podsjetnici sa svim relevantnim informacijama i podacima o predmetnoj temi, čija priprema podrazumijeva i prethodnu komunikaciju sa nadležnim ministarstvima i prikupljanje relevantnih informacija.

Osim navedenog, Sekretarijat Odbora je po nalogima generalnog sekretara Skupštine, njegovih zamjenika i pomoćnika obavljao i druge stručne poslove, uključujući i pripremu Informativnog materijala za potrebe učešća poslanika Skupštine Crne Gore na 13. i 14. sastanku Parlamentarnog odbora Evropske unije i Crne Gore za stabilizaciju i pridruživanje. Takođe, pripremani su podaci o radu Odbora za ljudska prava i slobode u periodu januar- jun 2017. godine radi pripreme izvještaja o realizaciji Akcionog plana za Poglavlje 23, podaci o sjednicama i aktivnostima Odbora u periodu od konstituisanja 26. saziva Skupštine do 31. jula 2017. radi izrade Biltena Skupštine Crne Gore, Informacija o sjednicama Odbora u periodu od 1. januara 2016. do 6. novembra 2016. godine, radi pripreme Izvještaja o radu 25. saziva Skupštine Crne Gore i Informacije o aktivnostima Odbora za period od 1. oktobra 2016. godine do 20. oktobra 2017. radi izrade Priloga izvještaju Evropske komisije o Crnoj Gori za 2017. godinu.

Takođe, Sekretarijat Odbora je na zahtjev službenika za slobodan pristup informacijama pripremao informacije iz nadležnosti Odbora za ljudska prava i slobode radi odgovora na zahtjeve za slobodan pristup informacijama (tokom 2017. godine pripremljeno je 15 informacija radi odgovora na 15 zahtjeva za slobodan pristup informacijama).

U izvještajnoj godini Sekretarijat Odbora je pripremao i brojne podatke o radu Odbora i Skupštine i iste dostavljao resornim ministarstvima, u skladu sa njihovim zahtjevima. Među brojnim podacima, izdvajaju se: komentari Odbora na Nacrt izvještaja ECRI-ja o Crnoj Gori, komentari Odbora na Nacrt izvještaja ekspertkinje Evropske komisije za oblast ljudskih prava Ivane Roanje, komentari Odbora na Nacrt izvještaja eksperta Fernanda Viljareala o integraciji Roma u Crnoj Gori, podaci o praćenju primjene Etičkog kodeksa poslanika za potrebe popunjavanja Tabele za privremena mjerila – prevencija korupcije, koja se dostavlja Evropskoj komisiji, podaci o aktivnostima Odbora za ljudska prava i slobode o stepenu implementacije preporuka dobijenih nakon odbrane kombinovanog Drugog i Trećeg periodičnog izvještaja Crne Gore o sprovođenju Međunarodne konvencije o eliminaciji svih oblika rasne diskriminacije pred Komitetom UN za eliminaciju rasne diskriminacije, na zahtjev Ministarstva za ljudska i manjinska prava i Informacija o implementaciji preporuka iz drugog ciklusa Univerzalnog periodičnog pregleda Savjeta UN za ljudska prava (UPR). Komentari na nacрте izvještaja koje sačinjavaju eksperti nakon njihovih posjeta Crnoj Gori dostavljaju se na crnogorskom i engleskom jeziku, što zahtijeva dodatni angažman zaposlenih u Sekretarijatu Odbora.

Takođe, na Zahtjev Delegacije Evropske unije u Crnoj Gori pripremljene su Informacije o aktivnostima koje su u nadležnosti Odbora za ljudska prava i slobode (kontrolne aktivnosti Odbora, broj pokrenutih procedura za kršenje Etičkog kodeksa poslanika i postupanje po predstavkama građana i pravnih lica).

Pored svih navedenih aktivnosti, zaposleni u Sekretarijatu Odbora za ljudska prava i slobode posvećuju pažnju stručnom usavršavanju radi specijalizacije za određene oblasti zaštite ljudskih prava, o čemu svjedoče podaci o pohađanju kurseva stranih jezika, brojnih seminara i obuka, kako onih realizovanih od strane Uprave za kadrove, tako i onih u organizaciji međunarodnih organizacija (OEBS, Savjet Evrope, Evropska unija).

NAPOMENA: Zaposleni u Sekretarijatu Odbora za ljudska prava i slobode su tokom 2017. podnosili mjesečne izvještaje o radu Odbora i realizaciji Plana aktivnosti za 2017. godinu generalnom sekretaru Skupštine, a isti su u elektronskoj formi dostavljeni Sektoru za istraživanje, dokumentacione poslove i informatičku mrežu.

Svi materijali, usvojeni na sjednicama Odbora, u cilju transparentnog rada Odbora, pored postavljanja na web sajtu Skupštine Crne Gore, takođe su arhivirani u Arhivi Službe Skupštine.

ZAKLJUČAK

Rad Odbora za ljudska prava i slobode je transparentan i sjednice Odbora izazivaju interesovanje štampanih i elektronskih medija. Odbor objavljuje na sajtu Skupštine godišnji izvještaj o radu, a takođe i veoma sadržajne informacije, zapisnike i izvještaje o svim aktivnostima ovog radnog tijela. Odbor za ljudska prava i slobode je tokom 2017. godine ostvarivao uspješnu saradnju sa institucijom Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore, predstavnicima nadležnih ministarstava koji su učestvovali u radu Odbora u skladu sa Poslovnikom utvrđenom nadležnošću, iskazujući spremnost da traženim podacima doprinesu prepoznatljivo transparentnom radu Odbora.

Takođe, Odbor je prepoznat po **dobroj saradnji sa međunarodnim organizacijama i nevladinim sektorom** čiji predstavnici redovno po pozivu, u skladu sa članom 67 stav 2 Poslovnika Skupštine Crne Gore, učestvuju na sjednicama i drugim aktivnostima Odbora.

Multisektorski pristup kao osnovni metodološki pristup rada Odbora za ljudska prava i slobode je, kroz naprijed opisanu saradnju sa nadležnim državnim organima, međunarodnim organizacijama sa sjedištem u Crnoj Gori i nevladinim organizacijama koje se bave zaštitom ljudskih prava i njihovo učešće na sjednicama Odbora, realizujući sve prethodno pobrojane aktivnosti, doprinio postizanju većeg stepena poštovanja i zaštite ljudskih prava i sloboda u Crnoj Gori.

Sagledavanjem stanja u oblasti ljudskih prava i sloboda od obnove nezavisnosti Crne Gore do danas, može se zaključiti da je za relativno kratak period Crna Gora **ostvarila neosporan napredak u oblasti vladavine prava i zaštite ljudskih prava, posebno u usklađivanju crnogorskog zakonodavstva sa međunarodnim standardima i evropskim zakonodavstvom**. U tom procesu učestvovao je i **Odbor** za ljudska prava i slobode koji je u proteklom periodu **dao značajan doprinos**, ne samo u donošenju propisa iz oblasti ljudskih prava i sloboda, već i u praćenju njihove implementacije i nadzoru nad preduzimanjem mjera neophodnih za poštovanje i unapređenje stanja ljudskih prava u Crnoj Gori.

Imajući u vidu da je **unapređenje stanja u oblasti ljudskih prava proces** i da se samo koordiniranim djelovanjem i multisektorskim pristupom mogu ostvarivati još bolji rezultati u ovoj oblasti, Odbor za ljudska prava i slobode izražava spremnost da i ubuduće nastavi sa saradnjom i u skladu sa svojim nadležnostima doprinosi unapređenju stanja u oblasti ljudskih prava.

U narednom periodu neophodno je **više napora uložiti u implementaciju zakona**, pa će Odbor, **u okviru kontrolne i nadzorne uloge, pratiti realizaciju aktivnosti** na tom polju i **pružati doprinos u afirmaciji, promociji, poštovanju i zaštiti ljudskih prava i sloboda** svih građana Crne Gore.

SEKRETAR ODBORA

Slava Burić

PREDSJEDNIK ODBORA

dr Halil Duković